

MİLLİ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ

21. YÜZYILDA ASKERÎ SİSTEMLER

CİLT II

Editörler

Prof. Dr. Yunus YOLDAŞ

Doç. Dr. Per.Alb. Güngör ŞAHİN

MİLLİ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

21.YÜZYILDA ASKERÎ SİSTEMLER

Editörler

Prof. Dr. Yunus YOLDAŞ

Doç. Dr. Per.Alb. Güngör ŞAHİN

MİLLİ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

21.YÜZYILDA ASKERİ SİSTEMLER
CİLT II

Editörler

Prof. Dr. Yunus YOLDAŞ
Doç. Dr. Per.Alb. Güngör ŞAHİN

Grafik Tasarım

De.Me. Serap DERMAN

E-ISBN:
978-625-7791-74-8 (Tk)
978-625-7791-76-2 (2.c)

İstanbul, 2025

İÇİNDEKİLER

CİLT II

HİNDİSTAN SİLAHLI KUVVETLERİ 501
Hayati ÜNLÜ

IRAK SİLAHLI KUVVETLERİ: STRATEJİK KÜLTÜR
ÇERÇEVESİNDE SAVAŞMA AZİM VE İRADESİ 545
Özgür KÖRPE

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ'NİN SİLAHLI KUVVETLERİ 583
Oral TOĞA

İTALYA SİLAHLI KUVVETLERİ 611
Esra SEZER

JAPON ÖZ SAVUNMA KUVVETLERİ 649
Mürsel DOĞRUL - Ünsal BAŞAK

KANADA SİLAHLI KUVVETLERİ 673
Zeynep SELÇUK

MISIR'IN SAVUNMA GÜCÜ: SİLAHLI KUVVETLERİN
MODERNİZASYONU VE GELECEĞİ 697
Medihanur ARGALI - İsmail KARAMAN

PAKİSTAN SİLAHLI KUVVETLERİ 741
İsmail POLAT

POLONYA SİLAHLI KUVVETLERİ 781
Fuat Emir ŞEFKATLİ

RUSYA FEDERASYONU SİLAHLI KUVVETLERİ 807
Alperen Kürşad ZENGİN - Güngör ŞAHİN

SUUDİ ARABİSTAN SİLAHLI KUVVETLERİ 841
Abdullah ERBOĞA

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ (TSK) 865
Celalettin YAVUZ

UKRAYNA SİLAHLI KUVVETLERİ 913
Ayşegül BOSTAN

VİETNAM SİLAHLI KUVVETLERİ 947
Gökhan AK

YUNANİSTAN SİLAHLI KUVVETLERİ 977
Hülya TOKER - Ünsal BAŞAK

30. BÖLÜM

YUNANİSTAN SİLAHLI KUVVETLERİ

Hülya TOKER* - Ünsal BAŞAK**

* Doç. Dr. Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-posta: hulya.toker@yobu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2400-3826.

** Dr. Millî Savunma Üniversitesi, E-posta: unsal.basak@msu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6845-973X.

Giriş

Balkan Yarımadasının güneyinde yer alan Yunanistan'ın resmi adı the Hellenic Republic (Ελληνική Δημοκρατία, Elliniki Dimokratia)'dir. Yüzölçümü adalar da dahil edildiğinde 131.957 km²'ye ulaşan Yunanistan, anakarası batısında Adriyatik Denizi, güneybatısından İyon, güneyinde Akdeniz, doğusunda Ege denizi ile kuşatılmıştır. Kuzeyden Arnavutluk, Makedonya ve Bulgaristan ile çevrili olan Yunanistan'ın doğusunda Türkiye bulunmaktadır. Yunanistan'ın başkenti Atina'dır. (Bkz. Şekil-1)[1]

Yunanistan tarihi incelendiğinde, M.Ö. 1200-800 tarihleri arasındaki dönemin ilk dönemler, M.Ö. 800 – 360 tarihleri arasındaki dönemin şehir devletleri (polis) medeniyeti ve M.Ö. 360-30 tarihleri arasındaki dönemin Helenistik çağ olarak bölümlendirildiği görülmektedir. Sonraki dönemlerde çeşitli ülkelerin egemenlikleri altına girmişlerdir.[2] M.Ö. 440'ta parçalanmış durumdaki Yunan şehir devletlerinin, Makedonya Kralı II. Filip'in orduları karşısında M.Ö. 338'de yenilgiye uğrayıp siyasi bağımsızlıklarını kaybetmeleri, Yunanistan tarihi için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Büyük İskender'in ölümünden (M.Ö. 323) sonra Makedon İmparatorluğu'nun parçalanmasına rağmen Yunanistan şehir devletleri Makedonya egemenliğinde kalmaya devam etmiştir. Daha sonra Yunanistan, Roma hâkimiyetine geçmiş ve M.Ö. 148'de Makedonya, Roma'nın bir vilâyeti haline gelmiştir.[3] Roma İmparatorluğu ikiye ayrıldıktan sonra ise Doğu Roma İmparatorluğu'nun sınırları içinde kalmıştır.[4] Ancak Sırp Kralı Stefan Duşan, Bizanslarla savaşıp Tesalya veya Teselya ile Epir'i aldıktan sonra 1345 yılında kendisinin Sırp ve Yunan çarı/hükümdarı olduğunu açıklamıştır. 1360'lı yıllardan itibaren Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda hızlı bir şekilde ilerlemeye başlamasıyla birlikte Yunan Yarımadası'nın tamamı Osmanlı hâkimiyetine geçmiş[5] ve böylece 500 yıla yakın bir süre Yunanistan (1364-1829) Türklerin hâkimiyeti altında kalmıştır.[6]

1 Tarihsel süreçte Osmanlı döneminde Atina'yı inceleyen ayrıntılı bir çalışma için bkz.: Molly Mackenzie, *Türk Atina'sı Unutulan Yüzyıllar 1456-1832*, çev. Mehmet Harmancı, Aksoy Yayıncılık, İstanbul, 1999. Osmanlı döneminde Balkanlarda bir ticaret şehri olarak konumu sürdüren Atina, 1821 yılında başlayan Yunan İsyanı bitiminde küçük bir kasaba halindeydi. Büyük güçleri tarafından Antik Yunan hayranlığıyla eğitilen Otto kral olarak seçildi. Bu süreci ayrıntılı inceleyen bir çalışma için bkz: Dimitriou E.Martios, *Athina, Protevusa Tou Neou Eliniku Kratus*, Doktora Tezi, Aristo Üniversitesi, Selanik, 2005.

2 M. Murat Hatipoğlu, *Yunanistan'daki Gelişmelerin ışığında Türk-Yunan İlişkilerinin 101 Yılı (1821-1922)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988, s. 1; P.J. Rhodes, Antik Yunan'ın Kısa Tarihi adlı eserde, antik Yunan dönemini Arkaik Dönem (M.Ö. 800-500, Klasik Dönem (MÖ 500-323), Helenistik Dönem (MÖ. 323-146) şeklinde bölümlendirmiştir. J. Rhodes, *Antik Yunan'ın Kısa Tarihi*, Çev. Cumhur Atay, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2019.

3 Halil Kurt, "Yunanistan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 43, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2013, s. 586.

4 Hatipoğlu, a.g.e., s. 2.

5 Kurt, s. 586, 587; *Ege Denizi ve Ege Adaları*, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları, İstanbul 1995, s.121. Cemal Özkan, "Türkiye'nin Komşusu Yunanistan ile İlişkilerinin Dünü ve Bugünü", *Güncel Konular*, Ankara 1986, s.45.

6 Kurt, a.g.e., s. 583.

Şekil 1. Yunanistan Siyasi Haritası

XVII. ve XVIII. yüzyıllarda gerçekleşen Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimi gibi dünyada meydana gelen gelişmelerin de etkisiyle 1821 yılından itibaren Mora'da Yunan isyanı başlamıştır. İsyana İngiltere, Rusya ve Fransa gibi dönemin büyük devletleri de destek vermiştir. Çok kısa süre içerisinde bütün Mora'ya ve Ege adalarına yayılan isyan sonucunda başta Tripoliça olmak üzere birçok noktada Türkler katledilmiş,[7] Yunan isyancılar Mora yarımadasında geçici bir hükümet kurmuşlardır. İsyana Batılıların destek vermesinde ve bölgedeki Türklere uygulanan vahşete sessiz kalmalarında, Aydınlanma Dönemi eğitimi sonucunda Antik Yunan'a hayranlık duyan Batılı devlet yöneticileri ve aydınların etkisi oldukça büyüktür.[8] Osmanlı Devleti'nin isyanı bastırmaya yakın olduğu bir dönemde yaşanan Navarin Baskını ve daha sonra gerçekleşen 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda, Osmanlı Devleti 1830 yılında Yunanistan'ın bağımsızlığını kabul etmek zorunda kalmıştır.[9] 1833 yılına kadar bu devletin merkezi Anabolu (Nafploio) olarak kabul edilmiş ancak bu tarihten sonra merkez Atina'ya taşınmıştır.[10]

7 5-6 Ekim 1821 tarihinde Tripoliça'da Türklere karşı gerçekleştirilen vahşet Yunanlı akademisyenler tarafından bile kabul edilmektedir. Bizzat isyancıların lideri Kolokotronis'in anılarında ve Yunanlılara destek için gelen Avrupalıların anlatılarında Tripoliça'da Türklere karşı işlenen vahşet açıkça belirtilmektedir. Bu vahşet esnasında şehirde yaşayan yaklaşık 40.000 Müslüman yaş farkı gözetilmeden katledilmiştir. Bu katliama yönelik ayrıntılı bir inceleme için bkz: Ali Fuat Örenç, "Yunanistan'ın Bağımsızlığı Sürecinde Yok Edilen Mora Türkleri", *Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi*, Sayı 11, 2011.

8 Filhelenler olarak adlandırılan bu grupların Yunan İsyanına katkılarını inceleyen bir çalışma için bkz.: Ünsal Başak, "Yunanca Kaynaklara Göre Filhelen Taburu ve Peta Muharebesi", *Avrasya Uluslararası Araştırma Dergisi*, 11:34, 2023.

9 Hatipoğlu, a.g.e., ss. 3, 4, Yücel Özkaya; "1821 Yunan (Eflâk-Buğdan) İsyanları ve Avrupalıların İsyan Karşısındaki Tutumları", Üçüncü Askerî Tarih Semineri, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s. 128; Mübahat Kütükoğlu, "Yunan İsyanı Sırasında Anadolu ve Adalar Rumlarının Tutumları ve Sonuçları", Üçüncü Askerî Tarih Semineri, Genelkurmay ATAŞE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s.133-158; Ortaylı; "Tanzimat Döneminde Yunanistan ve Osmanlı İmparatorluğu", Üçüncü Askerî Tarih Semineri, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s.16; Hülya Toker, *Mütareke Döneminde İstanbul Rumları*, Gnkur. Basımevi, Ankara, 2006

10 Kurt, a.g.e., s. 588

Yunanistan bağımsızlığını kazandıktan sonra (1816-1822 yılları arasında Rus Dışişleri Bakanı olarak görev yapan) Ioannis Kapodistrias tarafından yönetilmiştir. Ancak Kapodistrias'in bazı soylu ailelerin gümrük gelirlerinden aldığı paylara yönelik kısıtlama yapmak istemesi ve aynı zamanda merkezi bir yönetim kurmak istemesi nedeniyle bir suikast sonucu öldürülmüştür.[11] Yunanistan'ın Kapodistrias suikastından sonra içine düştüğü bunalımdan kurtarılması için İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından ülkenin krallıkla yönetilmesine karar verilmiş, bu kapsamda Bavyera hanedanından Prens Otto'nun yeni Yunan kralı olması kabul edilmiştir.

1832 yılının Mayıs ayında Bavyera Wittelsbach hanedanından Prens Otto Yunan tahtına getirilmiştir. Otto'nun o tarihte 17 yaşında olması nedeniyle Bavyeralılar tarafından oluşan bir naipler heyeti Yunanistan'ı katı bir şekilde yönetmiştir. 1835 yılında Otto görevi resmen üstlenmiş ancak Bavyeralılar yönetimdeki gücünü korumuştur. Bu durum halk üzerinde hoşnutsuzluğa neden olmuştur. Yunanistan'ın isyan süresince ve kuruluşu sonrasında aldığı borçları ödeyememesi sonucunda 1843 yılında ilk iflas yaşanmış, İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından Yunan ekonomisi denetim altına alınmıştır. Bu süreçte uygulanan mali tedbirlere tepki duyan halk 14-15 Eylül 1843'te ordu desteği ile ayaklanmış ve kraliyet sarayını kuşatmıştır. Halk yönetimdeki Bavyera etkisine olan tepkinin yanı sıra anayasal bir düzen de istemiştir.[12] Bunun üzerine Kral Otto anayasa hazırlamak zorunda kalmış ve böylece yaklaşık yirmi yıl (1844-1864) yürürlükte kalacak olan anayasa kabul edilmiş ve meşruti yönetim kurulmuştur. Kral da anayasa üzerine yemin etmiştir.[13]

Yunanistan bu tarihten sonra kendisine Megali İdea olarak bilinen politika çerçevesinde yeni bir yol haritası belirlemiştir.[14] Bu politikasının da etkisiyle baskıcı yönetime devam eden Kral Otto, 1862 yılında çıkan bir isyan sonucu 4 Ekim 1862'de Yunanistan'ı terk etmek zorunda kalmıştır.[15] 1863 yılında Danimarkalı Glücksburg hanedanından olan Prens George William, I. Georgios

11 Kapodistrias'ı ve bu dönem Rusya-Yunanistan ilişkilerini ayrıntılı inceleyen bir çalışma için bkz.: Arzu Erman, "Kapodistrias'a Göre Yunan Bağımsızlık Hareketi ve Rusya", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 40:69, 2021.

12 Yunanistan'ın tarihsel süreçteki bu ilk iflasını inceleyen bir çalışma için bkz.: Ünsal Başak, "Yunanistan'da 1843 Mali İflası ve Yunan Ordusunun Anayasa İlanı İçin Ayaklanması", *Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı 69, 2021.

13 Hatipoğlu, s. 27, 28; Selahi R. Sonyel, İngiliz Gizli Belgelerinde Türk-Yunan İlişkileri 1821-1923, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011, s. 46.

14 Büyük fikir/ülkü anlamına gelen Megali İdea tabirini resmi olarak ilk kez 14 Ocak 1844 tarihinde dönemin Yunanistan Başbakanı İonnis Kolettis parlamentoda yaptığı bir konuşmada kullanmıştır. Yeni kurulan devletin, tarihi Yunanistan'ın sadece küçük bir parçası olduğunu belirten Kolettis, ülkenin yayılmacı hedeflerini ortaya koyarken açık bir şekilde eski Bizans İmparatorluğu'na atıf yapmaktaydı. Bu konuda Türkçe ayrıntılı bir makale için için bkz.: Outkou Kırlı Ntokme "Ulus Devlet Oluşturmada Yunanistan Örneği: Büyük Ülkü-Megali İdea", *Atatürk Yolu Dergisi*, 46 (2010), Megali İdea düşüncesinin 19. ve 20. Yüzyılda Yunanistan-Osmanlı ilişkileri üzerindeki etkisini inceleyen ayrıntılı bir eser için bkz.: Eleni Tsirnari, Megali İdea Ke Elinottomanismos, Yenisi, Ekseliksi, Singritiki Analisi, Yüksek Lisans Tezi, Makedonya Üniversitesi, Balkanlar, Slavlar ve Doğu Çalışmaları Enstitüsü, 2014.

15 Kurt, a.g.e., s. 588; Hatipoğlu, a.g.e., s. 34.

adıyla Yunanistan'da yönetimi ele almıştır.[16] Yunanistan'da yaşanan bu iktidar değişikliğine halkın tepkisini azaltmak isteyen İngiltere, Yunanistan'ın kurulduktan sonraki ilk toprak genişlemesine zemin hazırlamış, bu kapsamda Yedi Adalar olarak bilinen adaları Yunanistan'a gayri askerî statüde olmak koşuluyla teslim etmiştir.[17] Bu Yunanistan'ın kurulduktan sonraki ilk toprak genişlemesi olmuştur.

1864 yılında meclis yeni bir anayasa hazırlamıştır. Sonraki süreçte kral olmasına rağmen siyasal partiler hızla önem kazanmaya başlamıştır. Bundan dolayı bu dönem krallık demokrasisi olarak adlandırılmış ve gelişmelerde politikacı Trikoupis etkin bir rol oynamıştır.[18]

Osmanlı-Rus Harbi'nden (1877-1878) sonra 13 Temmuz 1878'de imzalanan Berlin Antlaşması'na göre Girit, Epir ve Tesalya vilayetlerinde reform yapılması şart koşulmuştur.[19] 1881 yılında Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında bir antlaşma yapılmış ve Tesalya Yunanistan'a bırakılmıştır. Bu kazançlara rağmen Yunanistan'daki iç çalkantılar devam etmiştir.[20] 1895 yılında Girit'e Karatheodoris Paşa'nın vali olarak atanmasından sonra bölgedeki Müslümanların rahatsızlıkları artmış, Rum çetelerin terör eylemlerine maruz kalan ve Hristiyan vali istemeyen Müslümanlar ayaklanmıştır. Aynı tarihte Yunanistan'da yapılan seçimleri Kharilaos Trikoupis kaybetmiş ve Theodoros Diliyannis seçimleri kazanarak Başbakan olarak atanmıştır. Bu dönemde Girit'in Yunanistan'la birleşmesini amaçlayan Etniki Eterya Cemiyeti oldukça güçlenmiştir.[21]

1897 yılında Yunanistan Osmanlı Devleti ile yaptığı savaşı kaybetmiş ancak büyük devletlerin desteği sonucu Girit özerk bir vilayet haline gelmiştir.[22] Yunan ordusunun organize olamaması, orduda meydana gelen siyasi atamalar, rütbelerin taksimatı ve yolsuzluklar Yunan ordusunu yıpratmış ve böylece ordu, hükümet ve kraliyet hanedanı arasında sorunlar yaratmıştır. 1897 yenilgisinden sonra Yunan ordusu ciddi bir şekilde yeniden yapılandırılmış, silahlanarak donanımlı bir ordu haline gelmiş ve güçlenmiştir. 1905 yılına kadar Yunanistan'da sık sık hükümet değişiklikleri yaşanmıştır. Bu süreçte bir diğer sorun da Yunanca konusunda yaşanmıştır. Aydınlar Antik Yunanca'dan yoğun bir şekilde etkilenen ve "Katherevusa" olarak adlandırılan ağdalı dilin okullarda zorunlu olmasını ve devlet yazışmalarının bu dile göre yapılmasını savunurken İncil'in halkın

16 Chalil Charoun, Yunan Tarih Yazımına Göre 1897 Osmanlı-Yunan Harbi, T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2019, s. 6. *Ege Denizi ve Ege Adaları*, s. 121. Özkan, s. 45.

17 Yedi Ada'nını tarihsel geçmişi ve Yunan İsyanı'ndaki rolü için bkz.: Ünsal Başak, "Yunan İsyanı'nın İlk Döneminde Yedi Ada", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 13:25, 2023.

18 Kurt, s. 588.

19 Charoun, a.g.e., s. 6. Ege Denizi ve Ege Adaları, a.g.e., s.121. Özkan, a.g.e., s. 45.

20 Kurt, a.g.e., s. 588.

21 Charoun, a.g.e., s. 7.

22 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı Arşivi Fon No: 110-9-1-4, Kutu No: 1, Belge No: 5; Melek Öksüz, "Girit Meselesi'nin Belirsizlik Yılları (1908-1913)", *Karadeniz Araştırmaları*, Bahar 2010, 25: 25, s. 97.

konuştuğu günlük Yunanca'ya (Dimotiki diline) çevrilmesi Kasım 1901'de tepkilere yol açmıştır.[23] Ayrıca 1903'de Aiskhilos ve Orestis tiyatro oyunlarının Dimotiki lehçesine çevrilmesi de tepkileri artırmış ve bu durumu protestolara neden olmuştur.[24]

1909 yılında Gudi Askerî darbesi olarak bilinen bir darbe gerçekleşmiştir. Ülkedeki problemleri çözmek amacıyla Eleftherios Venizelos darbeci subaylar tarafından Girit'ten Atina'ya çağrılmış ve 1910 yılında Venizelos başbakanlık görevini üstlenmiştir.[25] 1912-1913 yıllarında yapılan Balkan savaşları en kârlı çıkan devlet Yunanistan olmuştur.[26] Bu savaş sonucu Yunanistan toprak ve nüfus açısından iki kat büyümüştür. Cephede zafer kazanılmasına rağmen iç siyasette yine önemli gerilimler yaşanmıştır. 1913 yılında Kral Yorgos, Selânik'te suikasta uğramış ve burada öldürülmüştür. Kral Yorgos'un yerine ise oğlu Konstantinos kral ilan edilmiştir.[27]

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte iç siyasette bu defa savaşa katılıp katılmama konusu tartışma yaratmıştır. Venizelos İtilaf devletlerinin yanında savaşa girmenin doğru olacağını düşünürken Kral Konstantinos (karısı Alman İmparatorunun kardeşi) tarafsız kalma konusunda ısrar etmiştir. İngiltere'nin Yunanistan'ın Çanakkale Savaşı'na asker göndermesi karşılığında Kıbrıs'ı Yunanistan'a verme önerisi Venizelos tarafından desteklenirken, Kral tarafından reddedilmiştir.[28] Bu fikir ayrılığı Venizelos'un hükümetten düşürülmesine neden olmuştur. Ancak bu sırada Yunanistan açısından savaşın seyrinde önemli bir değişiklik olmuş ve Bulgaristan İttifak devletleri yanında savaşa katılmış ve arkasından Batı Trakya'ya girmiştir. Bunun üzerine İtilaf devletleri de Selanik'e çıkarma yapmıştır. Tüm bu gelişmeler üzerine 1916 yılında Selanik'te bulunan subaylar bir darbe gerçekleştirmiş ve Venizelos Selanik'te bir hükümet kurmuştur. Sonrasında ise Yunanistan İtilaf devletleri yanında savaşa dahil olmuştur.[29] Bu sırada Kral Konstantinos Fransa'nın baskısıyla 1917 yılında tahtı oğlu Aleksander'e

23 Charoun, a.g.e., s.101.

24 Yunanlılar asırlarca dil problemi (Γλωσσικό Ζήτημα) ile meşgul olmuştur. 1976 yılında Dimotiki'nin resmi dil olarak kabul edilmesinden sonra bu sorun son bulmuştur. Burcu Caymaz Bilgin, Yunanistan'da Dil Sorunu'nun Tarihsel Gelişimi ve Birinci Evrede Yaşanan Tartışmalar, T.C. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2019, s. 1.

25 Esra Özsüer, Kral Konstantin (I. Konstantin) (1868-1922), *Atatürk Ansiklopedisi*, https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/kral-konstantin-i-konstantin-1868-1922/?pdf=3903 (erişim tarihi 28.02.2024)

26 Kurt, a.g.e., s. 589, Mehmet Pınar, Yunanistan'daki Darbe Teşebbüsünün (1935) Türk Siyasetine ve Basınına Yansıması, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Sayı 53, yıl 2021, s. 439.

27 Çiğdem Kılıçoğlu Çihangir, "Yunanistan'da Monarşi Üzerine Bir Değerlendirme", *Atatürk Yolu Dergisi,* s. 58, Bahar 2016, s. 109.

28 Yunanistan'ın bu teklifi reddi ve Kral-Venizelos anlaşmazlığı için bkz: Ünsal Başak, "Yunanca Kaynaklarda Çanakkale Savaşı", *Atatürk Yolu Dergisi,* Sayı 56, Bahar 2015.

29 Ergün Aybars, "Türk-Yunan İlişkileri", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 1:3, İzmir 1993, s.4-6.

bırakmak zorunda kalmıştır.[30] Savaş sonrasında İttifak devletleri yanında savaşmış olan Bulgaristan, Batı Trakya'yı Yunanistan'a bırakmıştır.[31]

1920 yılında Kral Aleksander'ın ani ölümü üzerine sürgündeki Konstantinos ülkesine yeniden dönmüştür. Bu sırada Yunanistan'da seçimler yapılmış ve Venizelos'un partisi Liberal Parti seçimi kaybetmiştir. Konstantinos inanmamasına rağmen Anadolu'da yapılan Yunan işgal harekâtını desteklemiş[32] ancak savaşın başarısızlıkla sonuçlanması onun da tahttan uzaklaşmasına neden olmuştur.[33] Bu sonuç siyasi krize neden olmuş ve Eylül 1922'de yapılan askerî müdahale sonrası Kral Konstantinos ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Konstantinos'un yerine oğlu II Georgios tahta çıkmıştır.[34] Savaş sonrası savaşın sorumlusu olarak görülen politikacı ve askerler askerî mahkemede yargılanarak idama mahkûm edilmiştir. Bu sırada yapılan Lozan Konferansı'na ülke yönetimini elinde bulunduran ordu, Venizelos'u temsilci olarak göndermiştir. Lozan Barış Antlaşması büyük bir tepkiyle karşılanmış ve sonrasında Ekim 1923'te askerî yönetime karşı başarısız bir darbe girişimi gerçekleşmiştir. Askerî yönetimin Kralın tahttan feragatini talep etmesi üzerine Kral II Georgios 1923 yılı sonunda ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Daha sonra yapılan seçimleri Venizelos kazanmış ve yönetim yeniden Venizelos'a geçmiş, Venizelos 1932 yılına kadar iktidarda kalmıştır. Bu süreç içinde 25 Mart 1924'te Cumhuriyet ilan edilmiştir.[35]

5 Mart 1933 tarihinde yapılan seçimleri Liberal Parti kaybetmiş ve Venizelos da politikadan ayrıldığını açıklamıştır.[36] Buna rağmen 1933-1935 yılları arasında yeniden iktidara gelmek için çaba sarf etmiştir. Bu amaçla Venizelos taraftarı subaylar darbe teşebbüsünde bulunmuş ancak başarılı olamamışlardır.[37] Kral taraftarları cumhuriyeti lağvetmiş, Kral II. Georgios'u da Atina'ya çağırmışlardır. Böylece yeniden krallık rejimine geçilmiştir. 1936 yılında Ioannis Metaxas başbakanlığa getirilmiştir. Kısa süre sonra başlayan II. Dünya Savaşı'na katılmak istemeyen Metaxas, ülkesini bir süre savaş dışı bırakmış ancak İtalya'nın Yunanistan'a saldırması sonucu savaşa girmek zorunda kalmıştır. Almanya ve

30 Seçil Akgün, "Yunanistan'da Kurtuluş Savaşı'nı İzleyen Gelişmeler" Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, Cilt 1:3, İzmir 1993, s.10.

31 Kurt, a.g.e., s. 589.

32 Bilge Ustaoğlu, Yunanistan'da Panhellenik Sosyalist Hareketin (PASOK) Kuruluşu, Gelişimi ve Dış Politikası (Andreas Papandreou Dönemi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2020, s. 49.

33 Kurtuluş Savaşı'nı Yunan tarihçilerinin gözünden inceleyen ayrıntılı bir eser için bkz.: Nilüfer Erdem, *Yunan Tarihçiliğinin Gözüyle Anadolu Harekâtı,* Derlem Yayınları, İstanbul, 2017.

34 TİTE Arşivi, Kutu No:14, Gömlek No:64, Belge No: 64.

35 Kurt, a.g.e., ss. 589, 590.

36 Esra Özsüer, Eleftherios Kyriakos Venizelos (1864-1936), Atatürk Ansiklopedisi, https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/eleftherios-kyriakos-venizelos-1864-1936/?pdf=3275 (erişim tarihi 17.02.2024)

37 Özgür Rençberler, Yunanistan'da "Ulusal Ayrışma" Söylemlerinin Eleştirel Çözümlemesi: Venizelos ve Metaksas Hesaplaşması, T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Doktora Tezi, Edirne 2021, s. 45.

İtalya'nın Yunan işgalinde yardıma gelmesi üzerine Yunan kralı ve hükümeti Girit'e kaçmış, Girit'in Alman işgali üzerine Yunan Hükümeti savaşın sonuna kadar Mısır'da bulunmuştur. Savaşta Almanya'nın kaybetmeye başlaması üzerine Alman orduları Ekim 1944'te Yunanistan'ı terk etmiştir.[38]

İşgalin hemen ardından ülke içinde komünistler ve milliyetçiler arasında çatışmalar baş göstermiş ve bu durum 1949 yılına kadar devam etmiştir. Bu iç savaş sırasında. Yunanistan, İngiltere ve ABD'nin desteğiyle Paris Barış Anlaşması'yla On iki Adayı gayri askerî statüde kalmak koşuluyla elde etmiştir.[39] ABD devreye girmiş ve sonrasında komünistler etkisiz hale getirilmiş ve Yunanistan Batı Blokunda yerini almıştır. Bunun bir sonucu olarak 1952 yılında Yunanistan NATO'ya dahil edilmiştir. Ancak ülke içi istikrarsızlıklar yeniden yaşanmaya başlamış ve hükümet krizi meydana gelmiştir. Bu kriz üzerine ordu 20-21 Nisan 1967 tarihinde bir darbe gerçekleştirmiştir. Albaylar Cuntası olarak bilinen bu darbe ile darbeciler eski Yunan kültür ve değerlerini ön plana çıkarmış ve baskıcı bir rejim uygulamaya başlamıştır.[40] Yunanistan'daki gelişmeler Kıbrıs'ı da etkilemiş ve 15 Temmuz 1974'te Yunanistan'daki cunta yönetiminin emriyle aşırı milliyetçiler Makarios'a darbe yapmıştır. Türkiye, Kıbrıs'ta yaşanan tedhiş hareketlerinin bir sonucu olarak 20 Temmuz'da Kıbrıs'a çıkarma yapmıştır. Türkiye ile savaşı göze alamayan Yunanistan'da cunta yönetimi tekrar askerler tarafından yıkılmıştır. Eski Yunan Başbakanı Karamanlis yeniden çağrılmış ve hükümetin başına geçirilmiştir. Bu sırada Türkiye'nin Kıbrıs'a ikinci harekâtı gerçekleşmiştir. Karamanlis hükümeti, harekâtı engelleyemediği gerekçesiyle NATO'nun askerî kanadından ayrıldığını açıklamıştır. (Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü 1980 yılında gerçekleşmiştir) Kıbrıs harekâtından kısa bir süre sonra Yunanistan'da Kasım 1974'te seçimler yapılmış ve seçimleri Karamanlis'in kurduğu Nea Demokratia Partisi kazanmıştır.[41]

1990'lı yılların başında dünyada meydana gelen değişimler Yunanistan'ı da yakından etkilemiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Yugoslavya'nın parçalanması Balkanlarda krizlerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu dönemde Yunanistan saldırgan bir tutum izlemiş, dünya kamuoyunun tepkilerini göz ardı ederek Sırbistan'ı desteklemiş, Makedonya Cumhuriyeti'nin tanınmaması konusunda uğraş vermiştir.

1996 yılında Yunanistan ile Türkiye, Ege'de egemenliği Lozan ve Paris Barış Anlaşmalarıyla devredilmeyen ada, adacık ve kayalıklar konusunda karşı karşıya

38 Kurt, a.g.e., s. 590

39 Oniki Adanın Yunanistan'a devrini ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz.: Hazal Pabuççular, *Türkiye ve Oniki Ada (1912-1947)*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2019.

40 Çiğdem Kılıçoğlu, Albaylar Cuntası Döneminde Yunanistan'ın Türkiye Politikası (1967-1974), T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

41 Kurt, a.g.e., ss. 590, 591.

gelmiş, Kardak kayalıkları bu krizin merkezini oluşturmuştur.[42] Bununla birlikte ABD'nin arabuluculuğunda iki ülke de bölgeden asker ve savaş gemilerini çekmiş,[43] arkasından 1999 yılında iki ülkede yaşanan depremlerle ilişkilerde yeni bir dönem başlamıştır.

Yunanistan'ın Kardak krizinden sonra başlattığı yeni silahlanma hamleleri ve verimsiz ekonomik yapısı sonunda ülke 2010 yılından itibaren ağır bir ekonomik krizin etkisi altına girmiştir.[44]

Bu kapsamda. Yunanistan'da genel olarak merkez sağ ve sol iki partili siyasi sistem tamamen değişmiş, yeni ve aşırılık yanlısı siyasi partiler ortaya çıkmıştır. Sol siyasetten gelen SYRIZA partisiyle ırkçı "Bağımsız Yunanlılar (ANEL) partisi" koalisyonu 4 dört yıl ülkeyi yönetmiş, fakat Makedonya isim sorununun çözülmesi konusunda yapılan Prespa Anlaşması sonucunda bu koalisyon yıkıldıktan sonra Yunanistan'da tekrar Yeni Demokrasi partisi iktidarı başlamıştır.[45]

Yunan Ordusunun İlk Kuruluş Yılları

Yunanistan'ın ordusunun kurulmaya başlaması 1821 yılına kadar geriye gitmektedir. 1821 ihtilali aynı zamanda Yunan ordu yapısının da oluşmasının da bir başlangıcı olmuştur. İhtilal öncesinde Osmanlı idaresindeki kleft veya armatollerin yanı sıra Himarya, Souli ve Mani bölgelerinde Yunan savaşçı toplulukların varlığı görülmektedir. Ayrıca Rusya, Venedik ve Napoli gibi güçlerin askerî birlikleri içinde Yunanlar da yer almış ve kısmen bu konuda tecrübe edinmişlerdir.[46]

1821 yılında Filiki Eterya Örgüt lideri Aleksandros İpsilantis ilk defa düzenli ordu kurma çalışmalarına başlamıştır.[47] 1822 yılında toplanan İlk Yunan Ulusal Meclisi Aleksandros Maurokordatos'u Yunanistan'ın ilk hükümet başkanı seçmiş ve Maurokordatos iktidara geçer geçmez düzenli bir ordu kurulmasının önemli bir ihtiyaç olduğunu belirterek, orduda bir düzenleme yapılması için meclise bir kanun teklifinde bulunmuştur. Teklif mecliste kabul edilmiş ve bu kanun askerî mevzuat açısından daha sonrası için temel oluşturmuştur. Yeni yapılan kanunla Yunan ordusu piyade, topçu, süvari ve istihkâm olmak üzere dört sınıf şeklinde

42 Ege Denizi'nde egemenliği antlaşmalarla devredilmemiş ada, adacık ve kayalıklar konusunu ayrıntılı inceleyen bir eser için bakınız. Sertaç Hami Başeren, *Ege Sorunları,* TÜDAV Yayını, İstanbul, 2006.

43 Kardak krizi sırasında Yunanistan'da askerî ve sivil yönetim arasında yaşanan koordinasyon zafiyetlerini ve Yunanistan'ın konuya ilişkin bakış açısının yansıtan bir çalışma için bkz.: Theodoros Pangalos, IMIA, S-300 Palevontas Ya Tin İrini, Economia Yayınları, Atina, 2020.

44 Kurt, a.g.e., s. 591.

45 Yunan siyasi parti yapısı ve bu yapının 2010 krizi sonrası değişimi için bkz: Ünsal Başak, *Yunanistan'daki Siyasi Partilerin Ege Sorunlarına İlişkin Politikaları (1974-2010),* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2016.

46 *Balkanlar'da Siyasi İlişkiler*, Editörler Zafer Gülen, Abidin Temizer, Bülent Akyay, *Yunan Ordusunun Kuruluşu (1828-1843)*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2018, s. 35, 36.

47 Charoun, s. 39. Ünsal Başak, "Yunanca Kaynaklara Göre Filhelen Taburu ve Peta Muharebesi", *Avrasya Uluslararası Araştırma Dergisi*, Mart 2023, 11 (34), s. 120.

teşkilatlanmıştır.[48] Bu tür düzenlemelerin yapılabilmesi için mali desteğe ihtiyaç duyulmuş ve bu ihtiyaç 1824 yılında İngiltere'den alınan borçla giderilmiştir.[49]

1825 yılında yeni bir düzenleme daha yapılmış ve asker almayla ilgili bir kanun hazırlamıştır.[50] İki yıl sonra Yunanistan hükümet başkanı seçilen Ioannis Kapodistrias, iktidara geldikten kısa bir süre sonra silahlı kuvvetlerin yeniden organize edilmesi için çalışmalar başlatmıştır. İlk önemli icraat, Savaş Konseyinin kurulması olmuştur. Bir yıl sonra Savaş Bakanlığı kurulmuştur. Kral Otto döneminde Fransız Albay Gérard ordunun başına getirilmiştir. Bu dönemde orduda yeni düzenlemeler yapılmaya çalışılmış, gayri nizami güçler lağvedilmiştir. 1835 yılında yaklaşık 800 kişiden oluşan önceki dönemin savaşçılarını onurlandırmak amacıyla Kraliyet Falanksı oluşturulmuştur.[51] 1887 yılında Fransız askerî kanunundan esinlenerek Yunan askerî teşkilat kanunu yeniden düzenlenmiş ve askerlikteki hizmet süresi dört kısma ayrılmıştır.[52] Bu sırada Yunanistan, Fransa'dan askerî konularda bir nevi danışmanlık istemiş ve bu doğrultuda 1882 yılında Tümgeneral Vosser Fransız Hükümeti tarafından Atina'ya ordunun eğitimi için gönderilmiştir. General, sınırdaki bölgelerin istihkâm inşasını gerçekleştirerek ülke savunmasına önemli bir katkı sağlamıştır. Aynı yıl Kara Harp Okulu'yla ilgili (Sholi Ton Evelpidon) yeniden düzenleme yapılmış, astsubay yetiştirmek için yeni bir okul (Sholi Ton İpaksiyomatikon) açılmıştır.[53] 1887 yılında askerlik açısından önemli bir karar alınmış ve 21-50 yaş arasındaki kişilerin askerlikleri zorunlu hale getirilmiştir.[54]

1891 yılında ordudaki eksikliklerin tespiti amacıyla denetleme komisyonu oluşturulmuştur. 1897 yılında Başbakan Theodoros Diliyannis Girit Meselesi nedeniyle oluşan muhalefetin baskıları sonucu Genelkurmay Başkanı ve diğer subayların istifa etmesi üzerine yeni askerî okullar açma kararı vermiştir. Bu okullar nişancılık, yedek subay, topçu, süvari ve onbaşı seçme okulu gibi okullardır. Ancak bu öğrenciler topografya, askerî harita, iklim bilgisi gibi eksiklikleri nedeniyle savaşta Yunanistan'ın sıkıntı yaşamasına neden olmuştur.[55] 1897 yılında Osmanlı Devleti ile yapılan savaşta alınan yenilgi ordunun yeniden organize edilmesi gereğini ortaya koymuş, Başbakan Theotokis 1900 yılında Genelkurmay Başkanını ordunun yeniden yapılandırılması için görevlendirilmiştir. Ancak hükümet, Veliaht Prens Konstantin'in bu sırada hazırlamış olduğu yeni organizasyon taslağını kabul etmiştir. Genelkurmay Başkanı da görevden ayrılmıştır. Yeniden

48 *Balkanlar'da Siyasi İlişkiler*, a.g.e., ss. 39, 41.
49 İngiltere Yunanistan'a 1824-1825 tarihleri arasında iki kredi vermiştir. Bu kredilerin toplamı 2 milyon 800 bin lira olmuştur. Ustaoğlu, a.g.e., s. 20.
50 Charoun, a.g.e., s. 2.
51 Balkanlar'da Siyasi İlişkiler, a.g.e., ss. 33, 45, 48.
52 Charoun, a.g.e., s. 38.
53 Erdem, a.g.e., ss. 58, 59.
54 Charoun, a.g.e., s. 39.
55 A.g.e., s. 40.

Başbakan olan Diliyannis döneminde de Yunan ordusunda düzenlemeler yapılmak istenmiş ancak 1905 yılında Diliyannis'in bir kumarbaz tarafından öldürülmesiyle herhangi bir ilerleme kaydedilememişti.[56] Sonraki süreçte orduda yeni düzenlemeler yapılmakla birlikte ordunun siyasete karışması ve darbeler ön planda yer almaya başlamıştır.

Yunanistan'da Ordu-Siyaset İlişkisinin Tarihi Gelişimi

Yunanistan tarihi incelendiğinde ordunun siyasi hayatta önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Yunanistan bağımsızlığını elde ettikten kısa bir süre sonra askerî müdahalelerle tanışmıştır. Osmanlı Devleti'ne karşı sürdürdüğü bağımsızlık mücadelesi, yabancı ülkelerin Yunan siyaseti üzerindeki etkisi, monarşi ve cumhuriyet rejimi ve rejim taraftarları arasındaki çekişmeler gibi pek çok unsurun Yunan silahlı kuvvetlerinin siyasete karışması ve bu unsurların siyasallaşmasında etken olduğu anlaşılmaktadır. Ordunun siyasallaşmasında Yunanistan'daki sınıf sisteminin etkisi olduğu gibi, toplumdaki belirli grupların kazanımlarını güvence altına almak için bu durumu bir araç olarak kullandığı da görülmektedir.[57]

Yunanistan, bağımsızlığını kazandıktan sonra mutlak monarşi, anayasal monarşi, krallık, cumhuriyet gibi farklı rejimlerle yönetilmiştir.[58] 1825 yılından itibaren siyasi partiler ortaya çıkmış ancak bu partiler bir anlamda Yunanistan'ın dışa bağımlılığının bir göstergesi olmuştur. Kurulan siyasi partiler Fransız Partisi, İngiliz Partisi ve Rus Partisi şeklinde Yunanistan siyasetinde etkili olan devletlerin adları ile anılmıştır.[59] Kuruluş aşamasında olan ordunun ise siyasete karışması ve etkin bir rol oynaması Yunanistan Başkanı Kapodistrias'ın 1831 yılında öldürülmesinden sonra açıkça görülmeye başlamıştır. Bu döneme kadar siyasi çatışmaların dışında kalan ordu, bu dönemde siyasi olaylara karışmaya başlamıştır.[60]

Kapodistrias'ın ölümünün ardından ülkede kaos başlamış, tahta çıkan Kral Otto'nun baskıcı bir yönetim uygulaması Yunan halkının yanı sıra orduda da ciddi tepkilere neden olmuştur. Tepkilerin yükselmesiyle birlikte ordu ilk defa siyasete karışmaya başlamıştır.[61] 1843 yılında darbeci ordu birlikleri kraliyet sarayını basmış ve anayasa ilan edilmesi konusunda krala baskıda bulunmuştur. Kral Otto anayasayı yürürlüğe koymuş ve kendisi de anayasa üzerine yemin etmiştir.[62]

56 Hatipoğlu, a.g.e., s. 44, 45.

57 Çiğdem Kılıçoğlu Cihangir, Yunanistan'ın Karanlık Çağı: "Albaylar Cuntası 1967-1974", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 37, Aralık 2016, s. 520.

58 Ahmet Tunç, Emre Baran Pak, "Yunanistan'ın Devlet ve Kamu Yönetimi Yapısı", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 22:4, 2017.

59 Hatipoğlu, a.g.e., s. 27.

60 *Balkanlar'da Siyasi İlişkiler*, a.g.e., s. 49, 50.

61 Ünsal Başak, "Yunanistan'da 1843 Mali İflası ve Yunan Ordusu'nun Anayasa İlanı için Ayaklanması", *Atatürk Yolu Dergisi*, 69 (2021), s. 66.

62 Leonidas Moiras, 1909 Gudi Darbesinin Türk ve Yunan Kamuoyuna Yansıması, T. C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s. 23.

1897 yılına kadar ordu mensupları anayasal reformları gerçekleştirmek için siyasi unsurlarla uyum içinde faaliyetlerini sürdürmüştür. Ancak ordu teşkilatı içine siyaset yerleşmeye başlamıştır. 1897 yılında Yunan ordusunun Osmanlı ordusu karşısında yenilmiş olması sonraki süreçte ordu içinde de dalgalanmalara neden olmuştur. Yenilgi sonrası ülkenin içinde bulunduğu kargaşa ve dış tehditlerin yanı sıra hanedanın da askerî konulara daha çok karışmaya başlaması askerler üzerinde olumsuz etki yaratmış ve subaylar yavaş yavaş örgütlenmeye, geniş çaplı bir muhalefet için gerekli alt yapıyı oluşturmaya başlamışlardır.[63]

1900 yılında yönetim ve ordu arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Başbakan Theotokis Savunma Bakanı Kumunduros'u ordunun yeniden yapılandırılması konusunda görevlendirmiştir. Ancak bu sırada Prens Konstantin'in de ayrı bir reform taslağı hazırlaması ve hükümetin bu taslağı benimsemesi üzerine, Kumunduros'un görevden ayrılması ülke içindeki karışıklığa neden olmuştur. Konstantin, ordunun geçici organizasyonu ve günlük siyasetle ilgilenmemeleri, ordunun siyasetten uzak tutulması, tüm birliklerin Genel Ordu Komutanlığı emri altına alınmasını (komutanlık kendi emrine verilmişti) önermişti. Bu sırada bazı ordu mensupları da reformlara katkıda bulunmak istemiş ancak Başbakan Theotokis bu düşüncede olan subayları ordudan uzaklaştırmıştır. Theotokis'in girişimi bu defa ordunun sarayın emri altına girdiği yönünde bir intiba uyandırmıştır. Veliaht Konstantin'in ordu üzerinde etkili hale gelmesi ordudan uzaklaştırılan subayları oldukça rahatsız etmiştir. Böylece saray-hükümet ve muhalefet arasındaki anlaşmazlık özellikle parlamentoda problemlere neden olmuştur.[64]

Ülkedeki bu tür gelişmelerden rahatsız olan teğmen ve üsteğmen rütbesindeki bir grup genç Yunan subayı Ekim 1908 tarihinde gizlice toplanarak, Askerî İttifak (Stratiotikos Sindesmos) adı altında teşkilatlanmaya başlamışlardır. Millî konularda silahlı kuvvetlerin güçlendirilmesini isteyen ve mevcut siyasi partilere karşı tepki duyan bu subaylar, gerektiğinde dikta yönetiminin kurulması yönünde karar almış ve bu yönde bir protokol imzalamışlardır. Astsubay yetiştiren Harp Okulu'nun kapatılması, ordudaki astsubayların terfi ettirilmeden kadroya alınmasını öngören yasa taslağına tepki gösteren astsubaylar da 1909 ilkbaharında Askerî İttifaka dahil olmuşlardır.[65] Gelişmeler karşısında Theotokis hükümeti 4 Temmuz 1909'da çekilmek zorunda kalmış ancak yeni kabineyi kuran Dimitrios Rallis de beklendiği gibi istikrarı sağlayamamıştır.[66]

Tüm bu uyarılara rağmen hükümet harekete geçmemiş ve bu durum karşısında subaylar daha önce hazırlamış oldukları muhtırayı Yunan basınına vermişlerdir. Daha sonra Atina'nın banliyölerinden Gudi'de 15 Ağustos 1909 sabahından itibaren toplanmaya başlamışlardır. [67] Askerî İttifak mensuplarının

63 Erdem, a.g.e., s. 59.
64 Hatipoğlu, a.g.e., ss. 44, 45.
65 Hatipoğlu, a.g.e., ss. 48, 49; Erdem, a.g.e., s. 59.
66 Moiras, a.g.e., s. 74.
67 Moiras, a.g.e., s. 69.

verdiği muhtıra bağımsız olarak yapılan askerî eylemlerin ilk örneği olması açısından oldukça önemlidir.[68] Her ne kadar ayaklananların sayısı fazla olmasa da hükümetin bastıracak yeterli gücünün olmaması Başbakanı bu grupla görüşmek zorunda bırakmıştır. Askerî İttifak mensupları hükümete verdikleri programın hükümet tarafından resmi olarak onaylanmasını, bu programın yasalaşması için de parlamentonun feshedilmemesini, darbeye katılanların takibata tabi tutulmamasını istemişlerdir.[69]

Başbakan Rallis, partisinden (Yeni Yunan Partisi) istifa etmiş, bunun üzerine Kral, Kiriakulis Mavromikhalis'i hükümeti kurmakla görevlendirmiştir. Askerî İttifak mensupları ciddi bir dirençle karşılaşmamış ve amaçlarına ulaşmışlardır. 16 Ağustos'ta af kararnamesi yayınlanması üzerine Askerî İttifakla ilgili kişilerin Gudi'de kalmalarına gerek kalmamış ve böylece darbe sona ermiştir. Bu sırada Askerî İttifak'a karşı siyasi partilerden çeşitli tepkiler gelmeye başlamış asıl huzursuzluk İttifak mensubu denizciler arasında yaşanmaya başlamıştır.[70]

Yüzbaşı Tipaldos'un başını çektiği bir grup denizci subay, ülkenin ihtiyacı olan reformların parlamenter sistemle gerçekleşmeyeceğini belirterek, 15 Ekim 1909'da Deniz Kuvvetleri Bakanlığına muhtıra vermiş ve akşam saatlerinde de Keratsini limanını işgal etmiştir. 16 Ekim günü ise Krala sadık İttifakçı subaylar ile Tipaldos'un yaptıklarını onaylamayan bir grup subay da Keratsini limanını ablukaya almışlardır. Bu subaylar isyancıların Attika dağlarına kaçmasına göz yummuş ve sonrasında da tutuklamışlardır. Hükümet ise yaşanan bu olaylara seyirci kalmıştır. Tipaldos'un yapmış olduğu bu hareket İttifak içinde disiplinin bozulduğunun ve askerlerin aynı fikir etrafında toplanıp ülkeyi yönetmelerinin imkânsız olduğunun bir göstergesi olmuştur. Durumun kritik bir hal aldığını gören subaylar ise Girit'te faaliyetlerini sürdüren ve ENOSİS taraftarı olarak bilinen Elefterios Venizelos'u Atina'ya çağırmakla sorunun çözüleceğini düşünmüşlerdir. Amaçları, son zamanlarda yaşanan saray-hükümet ve ordu arasındaki uyumsuzluğun ve problemlerin giderilmesidir.[71]

Yapılan teklifi 22 Aralık 1909 tarihinde kabul eden Venizelos, Stefanos Dragumis'in geçici hükümet kurması, Kurucu Meclis için seçimler yapılması ve Askerî İttifak'ın dağılması yönünde öneride bulunmuş, bu öneri Kral Georgios tarafından kabul edilmiştir. Ocak 1910'da Dragumis Başbakan olmuş[72], aynı gün anayasada reform yapılması amacıyla millî meclis toplantıya çağrılmıştır. Askerî İttifak ise bir basın açıklaması yaparak kendini lağvetmiştir.[73]

68 James Brown, Greek Civil-Military Relations A Different Pattern, JSTOR *Armed Forces & Society,* Vol. 6, No. 3 (Spring 1980), s., 391
69 Erdem, a.g.e., s. 60.
70 Erdem, a.g.e., s. 60; Hatipoğlu, a.g.e., ss. 50, 51
71 Hatipoğlu, a.g.e., s. 51, 52; Erdem, a.g.e., s. 62.
72 Moiras, a.g.e., s. 94.
73 Erdem, a.g.e., s. 63.

Daha sonra yapılan seçimleri kazanan Venizelos Ekim 1910'da yeni hükümeti kurmuştur.[74] Venizelos silahlı kuvvet mensuplarının ülke siyasetiyle ilgilenmesini istememiş ve bu kişilerin siyasete karışmasını önlemeye çalışmıştır. Ayrıca Askerî İttifak ile olan ilişkisini kesmiş ve ittifak subaylarının bazılarını görevden uzaklaştırmış, yetenekli olan bazılarını ise tutucu veya kralcı olmalarına bakmaksızın görevlerine devam etmelerini sağlamıştır. Venizelos'un Liberaller Partisi 12 Mart 1912'de yapılan seçimleri de kazanmıştır.[75]

Birinci Dünya Savaşı sırasında Yunanistan, Balkan Savaşları'nda kazandığı toprakları kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmış ve bunun üzerine 30 Ağustos 1916 tarihinde Venizelist subaylar tarafından Selanik'te Ulusal Savunma Hareketi (Ethniki Amina) başlamıştır. Bu hareketin için yer alan subaylar genellikle kadro alamamış astsubay ve genç subaylardır. Venizelos bu hareketin liderliğini kabul ettikten sonra taraftarlarıyla beraber Atina'yı terk edip Geçici Hükümet adı altında ihtilal hükümeti kurmuştur.[76] Ekim 1916 tarihinde Selanik'e yerleşen bu hükümet ilk iş olarak asker alma faaliyetlerinde bulunmuştur. Böylece Atina ile Selanik'te bulunan hükümetler ülke içinde yönetimsel bir bölünmüşlüğün meydana gelmesine neden olmuştur.[77]

Bu sırada İtilaf Devletleri, savaşın gidişatındaki değişiklikler nedeniyle Yunanistan'a olan ihtiyaca binaen Konstantin'i tahttan indirmeye karar vermişlerdir. Müttefiklerin yaptığı baskılar nedeniyle Kral çekilme kararı almış ve 1917 Haziranın'da ülkesini terk etmiştir.[78] Bu gelişme üzerine Venizelos Atina'ya geri dönmüştür. Böylece iki başlı hükümet ortadan kalkmış, Aleksandros mecliste yemin etmiştir. Yeni kurulan hükümetin ilk icraatı İttifak devletlerine karşı savaş ilan etmek olmuştur. Sonrasında ise Venizelos ordunun da içinde bulunduğu bazı kurumlarda temizlik harekâtı yapmıştır. Bu çerçevede pek çok subay görevinden alınmıştır. Bu durum taraflar arasındaki uçurumu daha da artırmıştır. 1920 yılı Kasım ayında yapılan seçimleri Antivenizelistlerin kazanması ve sonrasında daha önce emekliye ayrılmaya zorlanan subayların tekrar göreve getirilmesi Yunan ordusu içinde kaos yaşanmasına neden olmuştur.[79]

Kaoslar darbelerin de artmasına neden olmuştur. 1967 yılında yapılan Albaylar Cuntasına kadar Yunanistan'da sekiz darbe veya darbe girişimi gerçekleşmiştir. 1922 yılında Albay Plastiras-Albay Gonatas önderliğinde bir darbe gerçekleşmiş, bir yıl sonra ise General Gargalides ve General Leonardopoulos başarısız bir darbe girişiminde bulunmuşlardır. 1925 yılında General Pangalos, bir yıl sonra General

74 M. Murat Hatipoğlu, "Elefterios Venizelos'un 1910 Yılında İktidara Gelmesiyle Megali İdea'nın Kazandığı Yeni Karakter", Üçüncü Askerî Tarih Semineri, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s. 456.

75 Erdem, a.g.e., s. 67.

76 İsmigül Çetin, "Osmanlı Kaynaklarına Göre Yunanistan'ın I. Dünya Savaşı'na Girişi", *Karadeniz Araştırmaları,* 15:59, Güz 2018, s. 199.

77 Erdem, a.g.e., ss. 86-88.

78 Çetin, a.g.e., s. 209.

79 Erdem, a.g.e., ss. 93, 94.

Kondylis öncülüğünde darbe yapılmıştır. 1933 yılında General Plastrias başarısız bir darbe girişiminde bulunmuştur. 1935 yılında Venizelist subaylar ayaklanmış ve bir yıl sonra da General Metaksas'ın darbesi görülmüştür.[80]

Venizelist subaylar monarşinin kurulması, Cumhuriyetçilerin tasfiyesi gibi korkular nedeniyle 1 Mart 1935 tarihinde darbe teşebbüsünde bulunmuş ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Darbe girişiminde bulunan pek çok Venizelist subay ordudan atılmış, General Miltiadis Kimisis ve General Papulas idam edilmiştir. Venizelos ülkeyi terk etmiş, gıyabında idam cezası verilmiştir.[81] 1936 yılında General Metaksas başbakanlığa atanmış ve dikta rejimi kurulmuştur. Bu dönemde pek baskıcı politikalar uygulanmış bu çerçevede sol gruplar baskı altına alınmış ve siyasal partiler kapatılmıştır.[82] Metaksas döneminde sivillerin ordu üzerindeki üstünlüğü ve hükümdarın silahlı kuvvetler üzerindeki otoritesi artmıştır.[83]

İkinci Dünya Savaşı sırasında Yunanistan'ın işgali sonrası sağ ve sol gruplar ülkeyi savunmak adına çeşitli örgütler kurmuşlardır.[84] Yunanistan 1944 yılı Aralık ayında Alman işgalinden kurtulduktan sonra Atina'da Yunan komünist unsurlarla, Yunan ulusal güçleri arasında çatışmalar ortaya çıkmıştır. Bu unsurlar arasındaki savaş 1949 yılında sona ermiştir. Mücadeleyi komünistler kaybetmiş ve ABD, Yunanistan üzerinde etkili olmaya başlamıştır. 1947 Truman Doktrini sonrası ABD Yunanistan'ın askerî teçhizatının çoğunu sağlamanın yanı sıra askerlere mesleki eğitim sağlamıştır.[85]

1960'lı yıllarda sol muhalefet güç kazanmaya başlamış bu durum iktidarda olan sağ kanadın etkisinin azalmasına neden olmuştur. 1963 yılında merkez sol iktidara gelmiş ancak bu değişim sağ ve sol kanat arasındaki çekişmelerin artmasına ülkede ciddi bir kaosun ortaya çıkmasına neden olmuştur.[86] Tüm bu gelişmeler Yunan ordusu için yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Yunan silahlı kuvvetleri artık birleşmiş ve siyasetten uzak bir görünüm kazanmıştır. Yalnızca ulusal güvenliğe yönelik potansiyel ve gerçek tehdit algısı oluştuğunda harekete geçmesi gerektiği inancını devam ettirmiştir. Siyasetçilerin özellikle 1965-1967 döneminde ülkenin siyasi krizlerini çözememeleri silahlı kuvvetlerin bazı

80 C. L. Sulzberger, "Greece Under The Colonels", *Foreign Affairs*; an American Quarterly Review, 48:2,Jan. 1970, s. 302-303.

81 Rençberler, a.g.e., s. 45.

82 Pınar Selçuk Özgür, "Yunanistan İç Savaşı ve Dış Güçlerin Rolü", *Atatürk Yolu Dergisi,* Sayı 57, Güz 2015, s. 103

83 Brown, a.g.e., s. 392

84 Derya Çakıcı, "İkinci Dünya Savaşı ve Yunan İç Savaşı Sırasında Batı Trakya Türkleri (1944-1949)", *History Studies*, Volume: 15, Issue: 100th Anniversary of the Republic Special Issue, October 2023, s. 66; Pınar Selçuk Özgür, Yunan İç Savaşı ve Dış Güçlerin Rolü, *Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı 57, Güz 2015, s. 105.

85 Brown, a.g.e., s. 393

86 Ustaoğlu, s. 83, 84; Kılıçoğlu Cihangir, Albaylar Cuntası 1967-1974, s. 518.

unsurlarının 21 Nisan 1967'de darbe yapmasına zemin hazırlamıştır.[87] Albaylar Cuntası olarak bilinen bu darbe sonrası silahlı kuvvetler yönetimi ele geçirmiş ve yedi yıl süreyle ülkeyi baskıcı bir tutumla yönetmiştir.[88] 23 Temmuz 1974'te cunta yönetimden çekilmiş, Konstantin Karamanlis yeni bir sivil hükümet kurmuştur. Bu hükümetin ilk hedeflerinden biri, ordu üzerinde sivil kontrolün yeniden sağlanması olmuştur. Yunanistan'da asker ve sivil elitler birbirlerine büyük bir şüphe ve güvensizlikle bakmıştır. Bu durum 1976 darbesine yol açmıştır.[89]

James Brown, Yunanistan'da silahlı kuvvetlerin askerî müdahale yapmasını tetikleyen beş önemli faktör olduğunu belirtmiştir. Bu tehditler; komünist tehdit, parlamenterlerin siyasi beceriksizliği, ekonominin büyüme oranındaki düşüş, Yunan toplumunun sosyal ve ahlaki çöküşü ve son olarak Yunanistan'ın Batı ittifakındaki jeopolitik ve stratejik rolüdür.[90]

Cunta yönetiminden sonra Yunanistan'da 1975 yılında yeniden parlamenter cumhuriyete dönülmüş ve yeni bir anayasa yapılmıştır. Bu anayasa üzerinde 1986, 2001 ve 2008 yıllarında değişiklikler yapılmıştır.[91]

Hukuki ve İdari Temelleri

Yunan Silahlı Kuvvetlerinin temel görevleri Yunanistan anayasası ile belirlenmiştir. Bu anayasal temele göre, silah taşıyabilen her Yunan, Yunanistan'ın toprak bütünlüğü ve bağımsızlığını korumak için zorunlu askerî hizmetle mükelleftir. [92] Bununla beraber yurt dışında daimî ikamet edenler, sağlık nedeniyle uygun olmayanlar, üç veya daha fazla çocuk babası olanlar, anne ve babasından birini kaybetmiş çocuklar bu hizmetten muaftır. Ayrıca milletvekilliği, belediye başkanlığı, Avrupa milletvekilliği yapanlar veyahut psikolojik sorunları bulunanlar askerlik hizmetinden muaf tutulmakta, bunun yanı sıra dört kardeş olanlar, iki çocuk babası olanlar veya yurtdışında belli süre çalışanlar da kısa süreli askerlik hizmetinden faydalanabilmektedir.[93]

Yunan Ordusu'nda vicdani ret hakkı bulunmaktadır. Bu uygulamaya yönelik olarak ise; 1997 yılında yürürlüğe giren 2510 saylı yasa ile dini veya ahlaki nedenlerle silahlı hizmeti reddeden Yunan vatandaşları devletin belirleyeceği diğer sivil kurumlarda 15 ay hizmet süresi kadar çalışmakla yükümlüdür.[94] 2023 yılında vicdani ret hakkından toplam 1738 kişi faydalanmıştır.

87 Brown, a.g.e., s. 393
88 Kılıçoğlu Cihangir, a.g.e., s. 518.
89 Brown, a.g.e., ss. 394, 395.
90 Brown, a.g.e., ss. 393-395.
91 Tunç, Pak, a.g.e., s. 2017.
92 https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/001-156%20 (Son Erişim Tarihi: 09.03.2024)
93https://www.stratologia.gr/el/content/%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82-342120055 , (Son Erişim Tarihi : 11.03.2024)
94 https://www.amnesty.org/fr/wp-content/uploads/2021/06/eur250031999en.pdf (Son Erişim Tarihi: 11.03.2024)

Kadınların Silahlı kuvvetlerde er olarak görev almasına yönelik olarak 1977 yılında çıkartılan 705 sayılı yasayla, 20 ile 32 yaş arasındaki bayanların sadece savaş veya ülke genelinde ilan edilen seferberlik durumunda zorunlu askerlik hizmetine alınabileceği belirtilmektedir.

Yunanistan'da zorunlu askere alınacak erler için yılda 4 dönem celp uygulaması yapılmaktadır. Askerlik 12 ay olmakla birlikte GKRY'deki Yunan Kontenjan Alayında görev yapanlar, fırkateynlerde görev yapanlar, Doğu Ege Adaları ve Meriç bölgesinde görev yapanlar için bu süre 9 ay olarak uygulanabilmektedir. Zorunlu askerlik görevine gelen gençler 4-6 haftalık acemi eğitimi sonrası birliklerine tertiplenmektedir.[95]

Yunanistan'ın askerlik sisteminin çağdışı kaldığı, bu nedenle yeni bir sisteme geçmesi gerektiği Yunanca açık kaynaklarda sıklıkla vurgulanan bir konudur. Bu kapsamda, ELİAMAP isimli Yunan düşünce kuruluşu tarafından yayımlanan bir raporda, Yunan deniz ve hava kuvvetleri personelinin kullandıkları silah sistemleri dolayısıyla oldukça profesyonel olduğu, Doğu Akdeniz'de muhtemel bir çatışmada etkin olarak bu iki kuvvetin kullanılacağı belirtilmiştir. Bununla beraber rapora göre, Türkiye'nin ezici üstünlüğe sahip olduğu kara kuvvetleri konusunda Yunanistan'ın nüfus yapısı büyük bir kara kuvvetlerine sahip olmaya olanak vermemektedir. Burada Yunanistan'ın nüfusuna benzer nüfusa sahip olan ülkelerin askerlik sistemleri incelendiğinde ise ortaya çıkan gerçek, zorunlu askerlik sisteminin yeterince verimli olmadığı ve askerlerin orduya katıldıktan sonra aldıkları eğitimin kalitesinin beklenenin altında olduğudur. Ayrıca 2000'li yıllardan itibaren zorunlu askerlik süresinin sürekli düşürülmesi neticesinde, askere gelen acemi erlerin aldıkları eğitim süreleri de gittikçe düşmüştür.[96]

Yunan Millî Savunma Bakanlığı'nın işleyişi, görev ve sorumluluklarıyla komuta kontrol yapısı ise 1995 yılında çıkartılan 2292 sayılı kanun ve 2006 yılında çıkartılan 3433 sayılı kanunla netleştirilmiştir.[97] Bu kanunlara göre Millî Savunma Bakanı, Yunan Silahlı Kuvvetlerinin Yunanistan'ın belirlenecek millî stratejisine uygun şekilde donatılması, eğitilmesi ve kullanılmasından hükümete karşı sorumludur. Aynı zamanda personel temini, silah sistemlerinin modernizasyonu, tedariki ve millî stratejiye uygun şekilde orta ve uzun vadeli planlamaların yapılmasında karar merciidir.[98]

Bakana bu görevlilerinde koordinasyon sağlanması ve ülkenin uzun vadeli silahlanma ve savunma politikalarının belirlenmesi konusunda Savunma Konseyi

95 www.ellinikos-stratos.com/plirofories/vasiki.asp (Son Erişim Tarihi: 11.03.2024)
96 Antonis Kamaras, Nikos Sturnaras, Epitaghanontas Poiotiki İperohi:Stratiotiki Thitia Ke İ Turkiki Apili, ELIAMAP Policy Paper, Mart 2022, Atina, ss.11-14.
97 https://www.mod.mil.gr/dioikitiki-organosi/ (Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)
98 https://www.gdaee.mil.gr/wp-content/uploads/2021/09/%CE%9D-3433-2006.pdf(Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)

(Συμβούλιο Άμυνας (ΣΑΜ) destek olmakla ve teklifler sunmakla sorumludur. Savunma Konseyi, bakanın başkanlığında Bakan Yardımcısı, Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve bakanın uygun göreceği devletin diğer kademelerinden üst düzey yöneticilerden oluşmaktadır.

Genelkurmay Başkanı, kara, hava ve deniz kuvvetlerinde görevli korgeneral/koramiral rütbesindeki subaylardan seçilmekte ve görev süresi 3 yıl olmaktadır. Genel bir teamül olarak iki dönem kara kuvvetleri, bir dönem deniz kuvvetleri ve bir dönem hava kuvvetleri komutanı genelkurmay başkanı olarak görev yapmaktadır, fakat bu teamül siyasi nedenlerle hükümetin isteğine bağlı olarak değişebilmektedir. Genelkurmay başkanı olarak atanan kuvvet komutanı orgeneral/oramiral rütbesine yükseltilmektedir. Hükümetin uygun görmesi halinde bu süre 1 yıl daha uzatılabilmektedir.[99] Savaş veya genel seferberlik ilanı durumunda emniyet, sahil güvenlik, itfaiye ve Vatandaşı Koruma Bakanlığı personeli Genelkurmay Başkanının emir komutasına girmektedir. Genelkurmay Başkanı, askerî stratejinin planlanması, tehdit değerlendirmesi ve silahlanma gibi konularda Millî Savunma Bakanının baş danışmanıdır. Aynı zamanda kuvvetler üzerinde tam emir komuta yetkisine sahiptir. Korgeneral/koramiral rütbesindeki kuvvet komutanları da Genelkurmay başkanına karşı sorumlu olarak faaliyetlerini icra etmektedir.[100]

Kurumsal (Örgütsel) Yapısı (Teşkilat, Kuvvet, Birlik Yapısı ve Miktarları ile Konuş Durumu)

Yunanistan'ın teşkilat yapısı tamamen sözde "Türk" tehdidine göre şekillenmiştir. Bu kapsamda Yunanistan'ın muharip birlikleri Meriç bölgesi, Batı Trakya, Doğu Ege Adaları ve Girit'te yoğunlaşmış, ülkenin batısında (birkaç hava üssü hariç) ve kuzey bölgelerinde neredeyse hiç muharip birliği bulunmamaktadır.

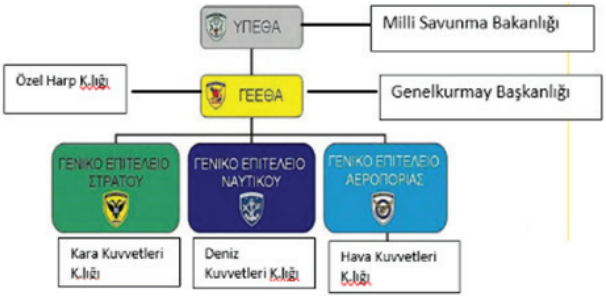
Türkiye'nin sahip olduğu nüfus gücü sayesinde NATO'nun ikinci büyük ordusunu bünyesinde barındırdığı, Yunanistan'ın bu tarz bir güç karşısında nicelik değil, nitelik üstünlüğüne odaklanması gerektiği şeklindeki yaklaşım Yunan akademisinde sıklıkla dile getirilmektedir. 1974 yılında yaşanan Kıbrıs Barış Harekâtı ve 1996 Kardak Krizi'nde Yunanistan'ın güvenlik zafiyetlerinin açıkça ortaya çıktığı, Kardak Krizi'nden sonra Yunanistan'ın giriştiği silahlanma faaliyetlerinin 2020 yazında Doğu Akdeniz'de yaşanan olaylarda yeterli olmadığı, bu nedenle Yunanistan'ın deniz ve hava kuvvetlerine yönelik modernizasyon faaliyetlerinin hızlandırılması gerektiği Yunan Dışişleri Bakanlığı tarafından desteklenen düşünce kuruluşlarının raporlarında yer almaktadır.[101]

99 https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/215828/nomos-2292-1995, (Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)

100 www.mod.mil.gr/dioikitiki-organosi, (Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)

101 Kamaras-Sturnaras, a.g.e., ss. 4-6

Şekil 2: *Yunan Ordusu Personel Durumu ve Ana Muharip Unsurları*

Yunanistan'da Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri direkt Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı olup, ayrıca Özel Harp Komutanlığı (Διοίκηση Ειδικού Πολέμου) da Genelkurmay Başkanlığı altında bulunmaktadır. Özellikle 2015 yılından sonra Yunanistan'da her kuvvetin kendi bünyesinde dağınık halde bulunan özel kuvvet unsurlarının tek bir komuta yapısı altında birleştirilmesi için çalışmalar başlamış ve 27 Nisan 2021 tarihinde korgeneral rütbesinde bir subayın komutasında ve direkt Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı olacak şekilde Özel Harp Komutanlığı oluşturulmuştur.[102]

Yunan Ordusu personel durumu ve ana muharip unsur sayıları şu şekildedir.

Yunan Kara Kuvvetleri: 93.500 (45.000'i zorunlu askerlik hizmetini yerine getiren erler)

Yunan Deniz Kuvvetleri: 16.700 (2400'ü zorunlu askerlik hizmetini yerine getiren erler)

Yunan Hava Kuvvetleri: 21.800 (3000'i zorunlu askerlik hizmetini yerine getiren erler).[103]

Tablo 1: *Yunan Ordusu Ana Muharip Unsurları*

YUNAN ORDUSU ANA MUHARİP UNSURLARI					
KARA KUVVETLERİ		**DENİZ KUVVETLERİ**		**HAVA KUVVETLERİ**	
Tank	1228	Fırkateyn	13	Muharip Uçak	229
Helikopter	216	Hücumbot	18	Nakliye Uçağı	27
İHA	16	Denizaltı	10	HEİK Uçağı	4
ZPT	2107	Mayın Avlama Gemisi	3	Helikopter	31
		Amfibi Gemi (LST)	5	İHA	16 PEGASUS +2 HERON
		Uçak	1+4 P3-B		
		Helikopter	14		

102 https://www.kathimerini.gr/society/561347239/eidikes-dynameis-allazoyn-selida-i-k-paroysiazei-ti-nea-domi-tous/ (Son Erişim Tarihi: 17.04.2024)

103 The Military Balance, Annual Assesment 2024, The International Institute for Strategic Studies (IISS), Londra, 2024, ss. 100-102.

1974 yılından sonra Yunanistan'ın temel tehdit algısı Ege Denizi üzerinde yoğunlaşmış, bununla birlikte Atina'da 17 Kasım 1993 tarihinde dönemin Güney Kıbrıs lideri Glafkos Klerides'in ziyaretinde imzalanan "Yunanistan-Kıbrıs Birleştirilmiş Savunma Alanı Doktrini" (Το Δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου Ελλάδας–Κύπρου) kapsamında Yunanistan, bir saldırı karşısında Güney Kıbrıs'ı da savunmayı taahhüt etmiştir. Doktrinde; Yunanistan ile GKRY'nin bütünleşik bir savunma bölgesi olarak kabul edileceği dolayısıyla Güney Kıbrıs'a yönelik bir saldırı durumunda (Türkiye kastedilmektedir), Yunanistan'ın bölgeyi savunmak için savaşa gireceği ifadeleri yer almaktadır.[104] Bu kapsamda Yunanistan'la Güney Kıbrıs arasında adanın bir saldırıya uğraması durumunda Yunan Silahlı Kuvvetleri'nin adaya intikal ederek Rum Millî Muhafız Ordusu'na destek olmayı hedefledikleri Toksotis-Nikiforas serisi tatbikatlar icra edilmiştir.[105] Ne var ki, Güney Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne üye olmasından sonra bu tatbikatlara ara verilmiş, Yunanistan millî güç unsurlarını aşan bu doktrin yerine sorunu Türkiye/Avrupa Birliği sorunu haline getirme politikası izlemiştir. Bu politika kapsamında Yunan Başbakanı Mitsotakis'in şu açıklaması oldukça dikkat çekicidir:

"*Şunu açıkça söylemeliyim, son dönemde Türkiye ile Yunanistan arasındaki sorunların Avrupa›yı da ilgilendirdiği konusunda önemli başarılar elde ettik. Yola çıkarken sonucun ne olacağını tam kestiremiyorduk ama bugün Artık Avrupa Birliği geçmişten çok daha fazla bir şekilde Doğu Akdeniz sorunlarıyla ilgili ve bu açıkça bizim başarımızdır.*"[106]

Bu kapsamda Yunanistan'ın savunma konsepti iki temel bölgeyi savunmaktan oluşmaktadır. Ege Denizi için Yunanistan, konseptinde genellikle ele geçirilen adanın ve Batı Trakya üzerinden yapılan bir taarruzun püskürtülmesi senaryosuna dayalı PARMENION tatbikatını icra ederken, Doğu Akdeniz için ise yeni bir silahlı kuvvetler modernizasyon programını yürürlüğe sokmuş ve Doğu Akdeniz'deki deniz ve hava gücünü arttırmayı hedeflemiştir.

Ayrıca Yunan Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı'nın da sık sık demeçlerinde belirttiği gibi Ege'de yaşanacak bir krizin Doğu Akdeniz'e veya tam tersi Doğu Akdeniz'de yaşanacak bir krizin Ege'ye taşınması ihtimaline karşı Yunanistan konuş ve kuruluş durumunu sürekli güncellemektedir. Burada Girit

104 1993 yılında imzalanan bahse konu doktrinin Doğu Akdeniz'deki güvenlik ortamına olan etkilerini ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz.: Ed.Aleksandra Prodiromidu, I Enishiisi Ton Sheseon Se Themata Asfalias Metaksi Ton Kraton Sti Periohi Tis Notia Anatolikis Mesoyio, İnstitou Erevnes Ke Katartisis Evropaikon Tematon, Atina, 2012.

105 1993 ortak savunma doktrini kapsamında Yunan hava ve deniz kuvvetleri tarafından Güney Kıbrıs'a yönelik olası tehdidi caydırmak maksadıyla 1994 yılından itibaren TOKSOTİS (Okçu) serisi tatbikatlara başlanmış, bahse konu tatbikatlar Annan Planı'na kadar her yıl düzenli olarak icra edilmiştir. Bu tatbikatları Yunanistan açısından askerî olarak değerlendiren bir çalışma için bkz.: Fivos Klokaris, "İ Yeopolitiki Simasia Tis Kipru Ka Dogma Tu Eniu Amintiku Horu", Ed. Vangeis Horafos, Kipros: Yeopolitikes Ekseliksis Sto 21. Eona, Ekdosi Monthly Review, Atina, 2009.

106 Ed: Athanasios Platias, Eliniki İpsili Stratiyiki Dialogi Me Tin İgesia Tis Horas, Ekdosis Evrasia, Atina, 2022, s.111

adası öne çıkmaktadır. Özellikle Girit adasında bulunan Suda deniz üssünün geliştirilmesi, Yunan deniz kuvvetlerinin birinci önceliği haline gelmiştir. Keşif, karakol ve benzeri faaliyetler için ise Yunanistan mevcut insansız hava sistemlerinin yetersiz olduğunu görmüş ve İsrail'den 3 adet Heron tipi İHA kiralamış ve bunları İskiri adasına konuşlandırılmıştır.[107] Yunan açık kaynaklarında bahse konu İHA'ların tatbikatlarda deniz ve hava kuvvetlerine önemli veri aktarımı sağladığı haberleri sıklıkla yer almaktadır.

Personel Durumu (Personel Temin ve Eğitim Sistemi ile Mevcut Durumu)

Yunanistan Silahlı Kuvvetleri karma bir sistem uygulamaktadır. Bu kapsamda ülkede zorunlu askerlik sistemi bulunmakta, kara, deniz ve hava kuvvetlerinde 9 ile 12 ay arasında değişen sürede askerlik yapılmaktadır. Bununla birlikte özellikle Meriç ve Doğu Ege adalarındaki birliklerde uzman asker sayısının azlığı Yunan meclisinde sıklıkla gündeme getirilmektedir. Siyasi nedenlerle askerlik hizmetinin uzatılması öngörülmemekte bunun yerine sözleşmeli askerlik sistemi uygulanmaya çalışılmaktadır. Yunanistan'ın gittikçe yaşlanan nüfus yapısını dikkate alarak zorunlu askerlikte erlerin eğitim süresinin kısaltılması ve sivil alandaki uzmanlıklarından istifada edilmesi maksadıyla benzer bir nüfus yapısına sahip olan Finlandiya'nın askerlik sisteminin incelediğine yönelik haberler bizzat Yunan Savunma Bakanı tarafından doğrulanmıştır.[108]

Zorunlu askerlik sistemine ek olarak askerlik hizmetini yapanlardan başarılı görülenler 28 yaşına kadar EPOP (Επαγγελματίες Οπλίτες-Profesyonel Asker) adlı sözleşmeli askerliğe başvurabilmekte ve bunlardan başarılı görülenler de astsubaylığa daha sonra geçebilmektedir. Bu sözleşmeli askerler genelde 3-7 yıllık sözleşme imzalamakta, sözleşmenin ilk üç yılından sonra istifa hakları bulunmaktadır. Bu sözleşmeli askerler, hava kuvvetlerinin bakım birlikleri ve teknik görevlerde, deniz kuvvetlerinin muharip unsurlarıyla kara kuvvetlerinin tank ve topçu gibi muharip unsurlarında görevlendirilmektedir. 2023 yılında toplam 1700 sözleşmeli asker Yunan Silahlı Kuvvetlerine alınmıştır. (964 Kara Kuvvetleri, 430 Deniz Kuvvetleri, 298 Hava Kuvvetleri, 8 yardımcı sınıflar)[109]

Yunan Silahlı Kuvvetlerine subay ve astsubay alımı ise harp okulları ve astsubay okulları vasıtasıyla olmaktadır. Lise son sınıf öğrencilerinden istekli olanlar Yunanistan genelinde yapılan üniversite seçme sınavından aldıkları puanlara göre bahse konu okullara başvurabilmekte, müteakiben yapılan fiziki sınavları ve sağlık sınavlarını geçenler okullara kabul edilmektedir. Harp okullarını bitirmeyi müteakip 6 yıl zorunlu hizmet yükümlülüğü vardır. Bununla birlikte yurtdışı kurs

107 https://newpost.gr/eidiseis/ta-heron-kleidonoyn-to-aigaio-apo-tis-prokliseis-ton-toyrkon-sto-ormitirio-tis-skyroy-dipla-sta-mahitika-epifylakis/, (Son Erişim Tarihi: 17.04.2024)

108 https://www.mod.mil.gr/synantisi-ypoyrgoy-ethnikis-amynas-n-dendia-elsinki-ton-ypoyrgo-amynas/(erişim tarihi:12.04.2024)

109 https://www.diamantisgiannis.gr/news/proslipseis-1700-epop-dimosieythikan-se-fek-4-nees-prokiryxeis-gia-sx-pn-pa-nom-prosonta(Son Erişim Tarihi: 11.03.2024)

ve eğitime gönderilenlerden bu eğitimin süresi 6 ayı geçenler eğitim süresinin iki katı kadar zorunlu hizmetle mükelleftir.[110]

Özellikle 2010 yılında başlayan kriz nedeniyle silahlı kuvvetler personelinin özlük haklarında önemli düşüşler yaşanmış, bu da istifaları beraberinde getirmiştir. Yunan açık kaynaklarında personelin görev tazminatlarının azlığı, lojman eksikliği, maaş düşüklüğü gibi nedenlerle istifa sayısının arttığına yönelik haberler sıklıkla yer almaktadır.[111]

Bu istifa iddialarına karşılık, bir yandan personelin özlük haklarında iyileştirmeler için çalışmalar yapıldığı (özellikle denizci personelin seyir tazminatlarının arttırılması, karacı personel için lojman imkânlarının iyileştirilmesi vb.) diğer yandan da personelin eğitim kalitesinin arttırılması için Yunanistan harp okullarından mezun olan personelin sivil üniversitelerde yüksek lisans ve doktoralarını koordine edecek bir sistemin kurulmaya çalışıldığı haberleri Yunan açık kaynaklarında yer almaktadır. Yunan Savunma Bakanı Nikos Dendias tarafından silahlı kuvvetlerin personel gücünü yeniden organize etmeyi hedefleyen 2030 yılı planının içeriğinde açıklanan bu sisteme göre özellikle bilişim, siber güvenlik ve Yunan Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyaç duyduğu diğer mühendislik dallarında harp okulları mezunlarının Yunanistan'ın seçkin üniversitelerinde yüksek lisans ve doktora eğitimi almaları için merkezi bir yapı kurulmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

Silah, Teçhizat, Malzeme ve Lojistik Yetenekler

Yunan ordusunun silah ve teçhizat açısından çok büyük oranda yurt dışına bağlı olduğu ve bu bağımlılığın Yunan ekonomisine zarar verdiği Yunan Savunma Bakanı tarafından da sıklıkla dile getirilmektedir. Bununla birlikte özellikle Yunanistan'ın yüksek teknolojili savunma sanayi ürünü üretememesi nedeniyle kısa ve orta vadede bu silah ve teçhizat açısından yurt dışına bağımlılığın azalması beklenmemektedir.

Yunanistan'ın yürüttüğü en önemli savunma projelerinde ağırlık hava ve deniz kuvvetlerine verilmiştir. Bu kapsamda hava kuvvetlerinde 83 adet F-16 savaş uçağının modernizasyonu, 24 adet Rafael savaş uçağı alımının devam etmesi ve F-35 uçaklarının alımı için yapılan görüşmeler öne çıkmaktadır.

Deniz kuvvetlerinde ise Fransa'dan alınacak üç adet Belharra sınıfı fırkateyn (ilk ikisi 2025 yılında hizmete girecek), denizaltılar için Almanya'dan 44 adet torpido tedariki, MEKO sınıfı dört adet fırkateynin modernizasyonu, İtalya/Fransa'dan korvet tedariki ve ABD'den denizaltı savunma harbinde kullanılacak 7 adet MH-60 helikopterlerinin alımı (ilk üçü teslim alınmıştır) ile ABD'den alınan 4 adet kullanılmış ISLAND sınıfı karakol gemisinin modernizasyonu en önemli

110 https://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3257_04.htm. (Son Erişim Tarihi: 18.03.2024)
111 https://www.militaire.gr/salos-me-tis-paraitiseis-kai-tin-apaxiosi-toy-prosopikoy-ton-enoplon-dynameon-exigiseis-zita-kai-to-pasok-kinal/, (Son Erişim Tarihi: 03.03.2024)

konulardır.[112] Ayrıca Yunan basınında sıklıkla Türk İnsansız Hava Araçlarına karşı Yunanistan'ın anti İHA sistemi geliştirmesine yönelik haberler yer almaktadır.

Savunma Harcamaları ve Savunma Sanayi Kapasitesi

Millî güç unsurlarını aşacak şekilde dış politika hedefleri belirleyen ve bu hedeflere göre silahlanan Yunanistan tarihte dört kez bu nedenle iflas etmiştir. (1832-1893-1932-2010) Bu iflaslara rağmen Yunanistan silahlanma çılgınlığından vaz geçmemektedir. Yunanistan'ın bu iflaslarının ana nedenlerini gösterir tablo şöyledir.[113]

Tablo 2: *Yunanistan'ın İflas Tablosu*

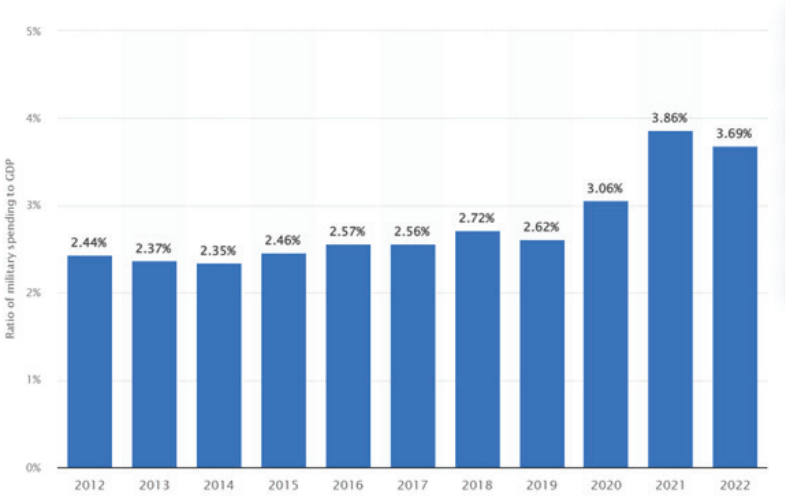
İFLAS	İFLASA GİDEN SÜREÇ	İFLASIN ETKİLEDİĞİ SÜREÇ	İFLAS NEDENİ
1843	1825-1843	1843-1878	Başkentin Atina'ya taşınması, **İşleyen bir devlet sistemi kurma,** Savunma giderleri, Daha önce alınan borçların ödenememesi
1893	1878-1893	1893-1919	Savunma giderleri, Verimsiz Ekonomi Daha önce alınan borçların ödenememesi
1932	1919-1932	1932-1964	Savaş, Mübadele, 1929 Krizi
2010	1990-2010	2010-	Silahlanma, Verimsiz Ekonomi,

Yunanistan'ın son 10 yılda savunma için harcadığı bütçenin gayri safi millî hasılasına oranını gösteren tablo aşağıdadır.

112 Vasilis Nedos, Antagonismos Naftikon Dinameon Sti Anagtoliki Mesoyio Ke Epidrasi Tis Tehnologias, ELIAMAP Yayınları, Policy Paper 96, Mart 2022, Atina, ss. 2-6.

113 Ünsal Başak, "Yunanistan'ın Tarihteki İflasları, 1843, 1893, 1932", *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18:1, Haziran 2023.

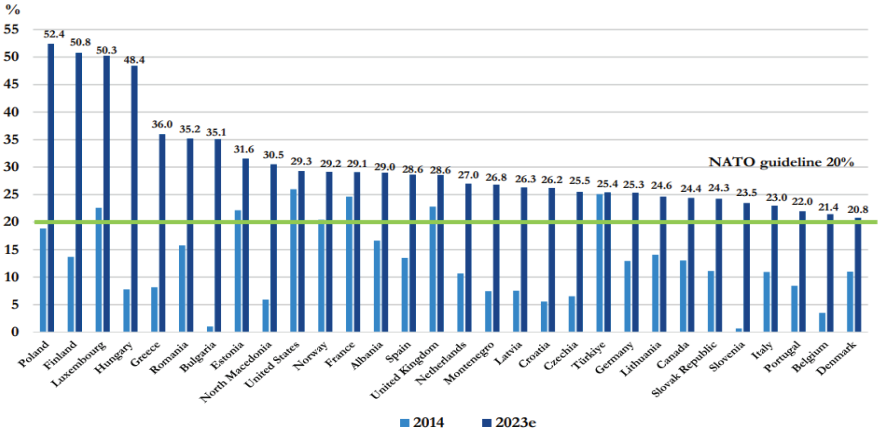
Grafik 1: *Yunanistan'ın Savunma İçin Harcadığı Bütçenin Gayri Safi Millî Hasılasına Oranı*

Kaynak: www.statistica.gr *(Son Erişim Tarihi: 09.03.2024)*

Yunanistan, NATO ve Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde millî gelirine oranla savunmaya en fazla pay ayıran ülkelerden biridir. Bu yüksek paya rağmen harcamaların büyük kısmı silah geliştirmeye değil, personel giderlerine (%54) ve dışarıdan hazır silah alımına (%36) ayrılmaktadır. NATO tarafından yayımlanan açık kaynak dokümanlarında da bu oranlar açıkça görülmektedir.

Grafik 2: *2014-2023 Yılları Arasında NATO Üyelerinin Savunma Harcamalarından Silah Tedarikine Ayrılan Pay.*

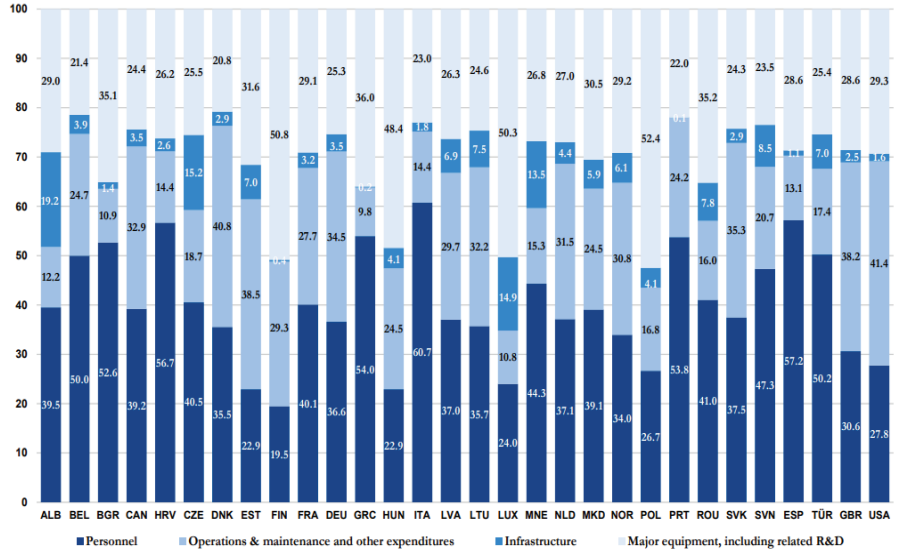

Kaynak: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_216897.htm *(Son Erişim Tarihi: 11.04.2024)*

Yunanistan'ın bu kadar yüksek oranda bütçesinden savunmaya pay ayırmasında en büyük açıklaması sözde Türk tehdidi dir. Bu kapsamda Yunanistan, Türkiye ile yaşanan her krizden sonra (1976 kıta sahanlığı, 1987 kıta sahanlığı, 1996 Kardak ve 2020 Doğu Akdeniz krizinde örneklerinde görüleceği üzere) yurt dışından silah alımıyla aşırı silahlanma yolunu seçmiştir. Bizzat Yunan Savunma Bakanı tarafından da bu konuda yapılan açıklamalarda kendilerinin batı Avrupa'da olmadığı ve tehditlere karşı silahlanma düzeyini arttırmaları gerektiği ve bu yüzden de NATO içerisinde savunmaya en fazla bütçe ayıran ülkelerden biri oldukları vurgulanmıştır.[114]

Ne var ki Yunanistan'ın bu konudaki en büyük eksiği millî savunma sanayinin bir türlü kurulamamasıdır. Yunanistan'ın en büyük düşünce kuruluşlarından ELIAMAP bu konuda yayınladığı bir raporda, 1974 Kıbrıs krizinden sonra Yunanistan'ın millî bir savunma sanayi kurmak için faaliyetlerine başladığını, bu kapsamda Yunan savunma sanayi ve Yunan havacılık sanayi gibi firmaların kurulduğunu, fakat özellikle 1980'li yıllarda aşırı verimsizlik ve yeterli iş gücünün bulunmaması gibi nedenlerde bunların bir türlü Yunan ekonomisine yeterli katkıyı sağlayamadığı vurgulanmaktadır. Bu kapsamda Yunan siyasetçilerin bir ikilemde bulunduğu, Türkiye'nin gittikçe artan silahlı gücüne karşı Yunanistan'ın hazır silah alımına yöneldiği fakat bunun Yunan ekonomisine bir katkı sağlamadığı, bu kapsamda 1974-2020 yılları arasında 218 milyar dolarlık silah alımı yapılırken, bunlara Yunan ekonomisine katkısının çok az olduğu raporda vurgulanmaktadır.

Grafik 3: *2014-2023 Yılları Arasında NATO Üyelerinin Savunma Harcamaları Ana Kategorileri.*

Kaynak: *Andonis Kamaras, Eliniki Amindiki Viomihania, ELIAMAP Policy Paper 126, Şubat 2023.*

114 https://www.mod.mil.gr/synenteyxi-ypoyrgoy-ethnikis-amynas-nikoy-dendia-stin-efimerida-naytemporiki-ston/, (Son Erişim Tarihi: 11.04.2024)

Yunanistan'ın bu verimsiz savunma sanayi şirketlerini dönüştürme ihtiyacı dönem dönem Yunan yetkililerin açıklamalarında da görülmektedir. Bizzat Yunan Savunma Bakanı Nikos Dendias tarafından Yunanistan'ın sadece silah alımıyla yetinemeyeceği ve mutlaka Millî Savunma sanayinin güçlendirilmesi belirtilmiştir.[115] Bununla beraber Yunanistan için savunma sanayinde en önemli eksiklik silahlı kuvvetler, hükümet, üniversite ve özel sektör arasında bir koordinasyon mekanizmasının kurulamamasıdır. Bu mekanizma eksikliği nedeniyle Yunanistan yenilikçi silah teknolojileri geliştirememektedir. Ayrıca Yunanistan'ın bu konudaki en önemli eksikliklerinden bir tanesi de dış ticaret pazarlarına sahada denenmiş yeterli ürün sunamamasıdır.[116]

Yunanistan bu olumsuzlukları aşmak için öncelikle tersane sektörüne ağırlık vermiş ve devlet kontrolündeki tersaneleri özelleştirmeyi seçmiştir. Bu özelleştirmede de fırkateyn, denizaltı ve hücumbot inşasında uzmanlaşan Elefsis ve Skaramanga tersanelerinin yeniden faal hale gelmesi hedeflenmiştir.[117] Ayrıca Yunanistan savunma sanayini geliştirmek maksadıyla AB üyelerinin iş birliğinde kurulan PESCO girişimine yoğun bir katılım göstermektedir.[118] Bu projeler kapsamında Yunanistan özellikle denizde durumsal farkındalık-siber güvenlik ve bilgi paylaşım projelerinde yönetici ülke konumundayken, amfibi araç geliştirilmesi, liman güvenliği, lojistik yeteneklerin geliştirilmesi, insansız mayın avlama araçları gibi projelerde de en üst düzeyde katılım göstermeye çalışmaktadır.[119]

Uluslararası Örgütlere, Operasyonlara, Misyonlara Katılım ve Entegrasyon

Yunanistan uluslararası faaliyetlere silahlı kuvvetleri ile mümkün olduğunca katılmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda özellikle deniz ticaretini ilgilendiren

115 https://flight.com.gr/dendias-eab-tha-epoptevetai-kai-pali-apo-to-ypetha, (Son Erişim Tarihi: 15.05.2024)

116 Yunan savunma sanayinin eksiklerini ayrıntılı inceleyen bir rapor için bkz.: Kamaras, a.g.e.

117 Yunan Deniz Kuvvetleri gemi inşa projeleri ve tersanelerin özelleştirilmesini ayrıntılı inceleyen bir çalışma için bkz.: Ünsal Başak, "Yunanistan'daki Tersanelerin Özelleştirme Süreçleri ve Bunun Yunan Deniz Kuvvetlerine Etkileri", *Mavi Vatan Dergisi,* Kasım 2021.

118 2017 yılında Lizbon'da bir araya gelen üye devletler müşterek girişimlerini daha kapsamlı ve programlı bir platforma oturtmak, birbirinden bağımsız yürütülen iş birliği programlarını sistematik bir bütünün parçası haline getirmek ve bu şekilde daha etkili neticeler almak üzere bundan böyle yürütülecek savunma ve güvenlik çalışmalarını PESCO (Permanent Structured Cooperation) programı çatısı altında ele almaya karar vermişlerdir. PESCO'nun Yunanistan ve Doğu Akdeniz için önemi, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (GKRY) AB'den sonra PESCO'ya da dahil edilmesi ve Lizbon Anlaşması'nın öngördüğü askerî ve mali yükümlülükleri yerine getirmesine imkân olmamasına rağmen PESCO projelerinde Yunanistan'la beraber yer almasıdır. Bu şekilde GKRY, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) faydalanamadığı kapsamlı bir askerî iş birliğinden faydalanmakta, AB üyesi olmakla kazandığı sözde siyasi tanınmayı askerî iş birliği alanında da pekiştirmektedir. bkz:https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/security/20171208STO89939/pesco-eu-countries-sign-off-on-plan-for-closer-defence-cooperation. (Son Erişim Tarihi: 28.04.2024)

119 Yvonni Stathia Efstatou, PESCO-The Greek Perspective, Armament Endustry Eurepean Reserach Grup Policy Paper, Kasım 2018.

konular, Yunanistan'ın birinci önceliğindedir. Kızıldeniz'de Yemen açıklarında yaşanan olaylara karşılık; Yunanistan, Avrupa Birliği'nin bölgedeki ASPIDA isimli harekâtına bir fırkateyn ile katılma kararı almıştır. Harekâtın komuta merkezi de Larisa şehrinde konuşlanmıştır. Göreve seçilen HS Hydra fırkateyninin bu operasyona yönelik yeterliliği Yunan basınında ve Yunan muhalefeti tarafından ciddi oranda sorgulanmıştır.

Yunanistan'ın millî çıkarları doğrultusunda Akdeniz'de icra ettiği bir diğer faaliyet ise AB tarafından başlatılan IRINI operasyonudur. Özellikle Libya'da Yunanistan'ın çıkarlarının korunması ve ülkemizin bölgeye yönelik faaliyetlerin engellenmesi maksadıyla Yunanistan bu operasyona bir fırkateyn tahsis etmiş ve operasyonun komutanlığını İtalya ile dönüşümlü olarak üstlenmiştir.[120]

Yunanistan bu faaliyetlerin dışında BM tarafından Lübnan'a yönelik sürdürülen UNIFIL harekâtına bir fırkateyn ile katılmakta, ayrıca Bosna ve Kosova'daki barış gücüne az sayıda personel ile katkı vermektedir.

Ayrıca Yunanistan farklı ülkelerin siyasi/ekonomik desteğini alabilmek için gelişmiş hava savunma sistemlerini de yurt dışına konuşlandırabilmektedir. Bunun en ilginç örneklerinden biri Yunanistan'ın Suudi Arabistan'a yaptığı anlaşma kapsamında bir batarya Patriot hava savunma sistemini Suudi Arabistan'da geçici süre konuşlandırmasıdır.[121]

Gelecekten Bölgesel ve Küresel Beklentiler

Yunan Silahlı Kuvvetlerinin en büyük dönüşüm projesi Yunan Savunma Bakanlığı tarafından "Silahlı Kuvvetler 2030 Gündemi" olarak adlandırılan projedir. Bu proje Yunan Savunma Bakanlığı'na göre, şu ana kadar Yunan Silahlı Kuvvetleri'nin modern çağa ve modern savaş yöntemlerine uyum sağlaması konusunda atılmış en büyük adımdır ve projenin temelinde silahlı kuvvetlerin ve savunma sanayinin bir ekosistem halinde birbirine bağlanması, askerî eğitim kurumlarının nitelikleri ve hukuksal alt yapılarının güçlendirilmesi, siber güvenlik konusunda yeni adımların atılması ve yeni bir personel sisteminin oluşturulması, yani askerlik hizmetinin yeniden düzenlenmesi bulunmaktadır.[122]

Yunanistan'ın önümüzdeki süreçte bölgesel ve küresel beklentileri kendi çıkarları doğrultusunda Ege ve Doğu Akdeniz'e yoğunlaşmış durumdadır. Bu kapsamda Yunan üst düzey yetkililer beyanlarında ülkenin caydırıcılığın temelinin Ege ve Doğu Akdeniz olduğunu vurgulamakta ve 1993 Ortak Savunma

120 https://www.operationirini.eu/(Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)
121 https://www.kathimerini.gr/society/561498499/patriot-anachorei-gia-saoydiki-aravia-i-elliniki-pyrovolarchia-(Son Erişim Tarihi: 20.05.2024)
122 https://www.mod.mil.gr/synenteyxi-ypoyrgoy-ethnikis-amynas-nikoy-dendia-stin-efimerida-naytemporiki-ston/(Son Erişim Tarihi: 25.05.2024)

Doktrini'ne atıf yaparak sadece Yunanistan'ın değil Güney Kıbrıs'ın savunma yükünün de kendi üzerlerinde olduğunu belirtmektedirler.

Yunanistan, bu kapsamda bölgesel ve küresel gelişmelerde rol oynamaya çalışmakta, fakat sınırlı askerî güç yeteneği yüzünden tam istediği seviyeye ulaşamamaktadır. Yunanistan'ın önümüzdeki süreçteki en önemli beklentisi hava gücünün modernize edilmesi, yani 83 adet F-16 uçağının VIPER seviyesine yükseltilmesi ve F-35 savaş uçaklarının alınmasıdır.

Bununla beraber Yunan Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyon ve tedarik projelerinin bütçenin taşıyacağından daha fazla bir yük oluşturduğu, ayrıca personel niteliğinde ve demografik sorunlar nedeniyle önümüzdeki süreçte ciddi sıkıntılar yaşayacağı Yunan açık kaynaklarında ifade edilmektedir.

Yunanistan, millî güç ve silahlı kuvvetlerle karşılayamadığı millî hedeflerini dış destekle sağlamaya yönelmiştir. Bu kapsamda ABD ve Fransa ile imzalanan savunma iş birliği anlaşmaları ile stratejik iş birliğini geliştirmek,[123] ABD'nin Avrupa'daki faaliyetlerinde görev alan unsurların nakli için Dedeağaç limanının kullanılması ve aynı zamanda Dedeağaç'a yönelik sıvılaştırılmış doğalgaz istasyonunun faaliyete geçirilmesi, aynı zamanda Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve İsrail'in siyasi ve askerî desteğini sağlamak için yoğun diplomatik/askerî temasların sürdürülmesi önümüzdeki süreçte de Yunan dış politikasının temel amaçlarından olmaya devam edecektir.

Sonuç ve Değerlendirme

Sonuç olarak Yunanistan kurulduğu tarihten beri izlediği yayılmacı dış politikadan orta-uzun vadede ya vazgeçmek zorunda kalacak ya da ekonomik anlamda yeniden bir iflasa sürüklenecektir. Demografi, ekonomi ve diğer millî güç unsurları dikkate alındığında Yunanistan'ın halihazırdaki silahlı kuvvetler yapısında radikal değişimlere gitmesi kaçınılmazdır. Çünkü hem Yunan nüfusu küçülmekte hem de yaşlanmaktadır. Ayrıca sadece dış silah alımları Yunanistan'ın hedeflediği caydırıcılık için yeterli değildir. Bu kapsamda önümüzdeki süreçte Yunanistan'ın silah alımlarına devam etmekle birlikte yapacağı ikili iş birliği anlaşmalarıyla Doğu Akdeniz ve Ege'de dengenin kendi aleyhine daha da bozulmasını önlemek için faaliyetlerine devam edeceği değerlendirilmektedir.

123 Yunanistan özellikle Doğu Akdeniz'de Fransa'nın desteğini sağlamak için her türlü imkânı kullanmakta ve bu kapsamda Güney Kıbrıs-Fransa ilişkilerinin gelişmesi için de önemli bir rol oynamaktadır. Yunanistan ile Fransa arasında imzalanan savunma iş birliği anlaşmalarını inceleyen ayrıntılı bir çalışma için bakınız. Can Kasapoğlu, *Fransa-Yunanistan Savunma İttifakı & Türk-Yunan Askerî Dengesinin Geleceğ*i, EDAM Yayını, İstanbul, 2021.

Kaynakça

Basılı Kaynaklar

AKGÜN, Seçil, "Yunanistan'da Kurtuluş Savaşı'nı İzleyen Gelişmeler" *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi,* 1:3, 1993, 9-20.

AYBARS, Ergün, "Türk-Yunan İlişkileri", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi,* 1:3, 1993, 1-8.

Balkanlar'da Siyasi İlişkiler. Ed. Zafer Gülen, Abidin Temizer, Bülent Akyay, Yunan Ordusunun Kuruluşu (1828-1843), Gece Kitaplığı, Ankara, 2018.

BAŞAK, Ünsal, "Yunanca Kaynaklarda Çanakkale Savaşı", *Atatürk Yolu Dergisi,* Bahar 2015, Sayı 56, 1-10.

BAŞAK, Ünsal, Yunanistan'daki Siyasi Partilerin Ege Sorunlarına İlişkin Politikaları (1974-2010), Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2016.

BAŞAK, Ünsal, "Yunanistan'daki Tersanelerin Özelleştirme Süreçleri ve Bunun Yunan Deniz Kuvvetlerine Etkileri", *Mavi Vatan Dergisi,* Kasım 2021, 72-87.

BAŞAK, Ünsal, "Yunanistan'da 1843 Mali İflası ve Yunan Ordusunun Anayasa İlanı İçin Ayaklanması", *Atatürk Yolu Dergisi*, Kasım 2021, Sayı 69.

BAŞAK, Ünsal, "Yunanistan'da 1843 Mali İflası ve Yunan Ordusu'nun Anayasa İlanı için Ayaklanması", *Atatürk Yolu Dergisi*, 2021, 64-79.

BAŞAK, Ünsal, "Yunanistan'ın Tarihteki İflasları, 1843, 1893, 1932", *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18:1, Haziran 2023, 101-119.

BAŞAK, Ünsal, "Yunanca Kaynaklara Göre Filhelen Taburu ve Peta Muharebesi", *Avrasya Uluslararası Araştırma Dergisi,* 11:34, Mart 2023, 120-150.

BAŞAK, Ünsal, "Yunanca Kaynaklara Göre Filhelen Taburu ve Peta Muharebesi", *Avrasya Uluslararası Araştırma Dergisi*, 11:34, 2023, 120-150.

BAŞAK, Ünsal, "Yunan İsyanı'nın İlk Döneminde Yedi Ada", Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 13:25, 2023, 241-271.

BAŞEREN, Sertaç Hami (2006). *Ege Sorunları,* TÜDAV Yayını, İstanbul.

BİLGİN CAYMAZ, Burcu, Yunanistan'da Dil Sorunu'nun Tarihsel Gelişimi ve Birinci Evrede Yaşanan Tartışmalar, T.C. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2019.

BROWN, James, Greek Civil-Military Relations A Different Pattern, JSTOR *Armed Forces & Society,* 6:3, Spring 1980, 389-413.

CHAROUN, Chalil, Yunan Tarih Yazımına Göre 1897 Osmanlı-Yunan Harbi, T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2019.

ÇAKICI, Derya, "İkinci Dünya Savaşı ve Yunan İç Savaşı Sırasında Batı Trakya Türkleri (1944-1949)", Sayı 15, Ekim 2023, 63-79.

ÇETİN, İsmigül, "Osmanlı Kaynaklarına Göre Yunanistan'ın I. Dünya Savaşı'na Girişi", *Karadeniz Araştırmaları*, 15:59, Güz 2018, 169-204.

EFSTATOU, Yvonni Stathia, PESCO-The Greek Perspective, Armament Endustry Eurepean Reserach Grup Policy Paper, Kasım 2018.

Ege Denizi ve Ege Adaları, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları, İstanbul, 1995.

ERDEM, Nilüfer, *Yunan Tarihçiliğinin Gözüyle Anadolu Harekâtı*, Derlem Yayınları, İstanbul, 2017.

ERMAN, Arzu, "Kapodistrias'a Göre Yunan Bağımsızlık Hareketi ve Rusya", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 40:69, 2021, 266-293.

HATİPOĞLU, M. Murat, *Yunanistan'daki Gelişmelerin ışığında Türk-Yunan İlişkilerinin 101 Yılı (1821-1922)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988.

HATİPOĞLU, M. Murat, "Elefterios Venizelos'un 1910 Yılında İktidara Gelmesiyle Megali İdea'nın Kazandığı Yeni Karakter", Üçüncü *Askerî Tarih Semineri*, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986.

KAMARAS, Andonis E, *liniki Amindiki Viomihania,* ELIAMAP Policy, Şubat 2023.

KAMARAS, Antonis- STURNARAS, Nikos, Epitaghanontas Poiotiki İperohi:Stratiotiki Thitia Ke İ Turkiki Apili, ELIAMAP Policy Paper, Atina, Mart 2022.

KASAPOĞLU, Can, *Fransa-Yunanistan Savunma* İttifakı&Türk-Yunan *Askerî Dengesinin Geleceğ*i, EDAM Yayını, İstanbul, 2021.

KILIÇOĞLU, Çiğdem, Albaylar Cuntası Döneminde Yunanistan'ın Türkiye Politikası (1967-1974), T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

KILIÇOĞLU ÇİHANGİR, Çiğdem, "Yunanistan'da Monarşi Üzerine Bir Değerlendirme", *Atatürk Yolu Dergisi,* 15:58, 2016, 99-121.

KILIÇOĞLU CİHANGİR, Çiğdem (2016). "Yunanistan'ın Karanlık Çağı: Albaylar Cuntası 1967-1974", *the Journal of Academic Social Sciences*, 37:37, 518-539.

KLOKARİS, Fivos, "İ Yeopolitiki Simasia Tis Kipru Ka Dogma Tu Eniu Amintiku Horu", Ed. Vangeis Horafos, Kipros: Yeopolitikes Ekseliksis Sto 21. Eona, Ekdosi Monthly Review, Atina, 2009.

KURT, Halil, Yunanistan, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 43, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2013.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat, "Yunan İsyanı Sırasında Anadolu ve Adalar Rumlarının Tutumları ve Sonuçları", Üçüncü Askerî Tarih Semineri, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986.

MACKENZİE, Molly, *Türk Atina'sı Unutulan Yüzyıllar 1456-1832*, Çev. Mehmet Harmancı, Aksoy Yayıncılık, İstanbul, 1999.

MARTİOS, Dimitriou E., *AJthina, Protevusa Tou Neou Eliniku Kratus*, Doktora Tezi, Aristo Üniversitesi, Selanik, 2005.

MOİRAS, Leonidas, 1909 Gudi Darbesinin Türk ve Yunan Kamuoyuna Yansıması, T. C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.

NEDOS, Vasilis, Antagonismos Naftikon Dinameon Sti Anagtoliki Mesoyio Ke Epidrasi Tis Tehnologias, ELIAMAP Yayınları, Atina, 2022.

NTOKME, Outkou Kırlı, "Ulus Devlet Oluşturmada Yunanistan Örneği: Büyük Ülkü-Megali İdea", *Atatürk Yolu Dergisi*, 12: 46, 2020, 401-424.

ORTAYLI, İlber, "Tanzimat Döneminde Yunanistan ve Osmanlı İmparatorluğu", Üçüncü Askerî Tarih Semineri, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986.

ÖKSÜZ, Melek, "Girit Meselesi'nin Belirsizlik Yılları (1908-1913)", *Karadeniz Araştırmaları*, 25: 25, 2010, 93-114.

ÖZKAN, Cemal, "Türkiye'nin Komşusu Yunanistan ile İlişkilerinin Dünü ve Bugünü", *Güncel Konular*, Ankara, 1986.

ÖRENÇ, Ali Fuat "Yunanistan'ın Bağımsızlığı Sürecinde Yok Edilen Mora Türkleri", *Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi*, Sayı 11, 2011, 5-32.

ÖZGÜR, Pınar Selçuk, "Yunanistan İç Savaşı ve Dış Güçlerin Rolü", *Atatürk Yolu Dergisi,* Sayı 57, 101-129, 2015.

ÖZKAYA, Yücel, "1821 Yunan (Eflâk-Buğdan) İsyanları ve Avrupalıların İsyan Karşısındaki Tutumları", Üçüncü Askerî Tarih Semineri, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986.

PABUÇÇULAR, Hazal, *Türkiye ve Oniki Ada (1912-1947)*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2019.
PANGALOS, Theodoros, IMIA, S-300 Palevontas Ya Tin İrini, Economia Yayınları, Atina, 2020.
PINAR, Mehmet, "Yunanistan'daki Darbe Teşebbüsünün (1935) Türk Siyasetine ve Basınına Yansıması", *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 2021, Sayı 53, 439 – 466.
RENÇBERLER, Özgür, Yunanistan'da "Ulusal Ayrışma" Söylemlerinin Eleştirel Çözümlemesi: Venizelos ve Metaksas Hesaplaşması, T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Doktora Tezi, Edirne, 2021.
RHODES, P.J., *Antik Yunan'ın Kısa Tarihi*, Çev. Cumhur Atay, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2019.
PLATİAS, Athanasios (Ed.), *Eliniki* **İpsili** *Stratiyiki Dialogi Me Tin* **İgesia** *Tis Horas, Ekdosis Evrasia*, Atina, 2022.
PRODİROMİDU, Aleksandra (Ed.), **İ** Enishiisi Ton Sheseon Se Themata Asfalias Metaksi Ton Kraton Sti Periohi Tis Notia Anatolikis Mesoyio, İnstitou Erevnes Ke Katartisis Evropaikon Tematon, Atina, 2012.
SONYEL Selahi R., İngiliz Gizli Belgelerinde Türk-Yunan İlişkileri 1821-1923, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011.
SULZBERGER, C. L., "Greece Under The Colonels", Foreign Affairs; an American Quarterly Review, 48:2, 1970.
The Military Balance, Annual Assesment 2024, The International Institute for Strategic Studies (IISS), Londra, 2024.
TSİRNARİ, Eleni, Megali İdea Ke Elinottomanismos, Yenisi, Ekseliksi, Singritiki Analisi, Yüksek Lisans Tezi, Makedonya Üniversitesi, Balkanlar, Slavlar ve Doğu Çalışmaları Enstitüsü, 2014.
TOKER, Hülya, *Mütareke Döneminde İstanbul Rumları*, Gnkur. Basımevi, Ankara, 2006.
TUNÇ, Ahmet - PAK, Emre Baran, Yunanistan'ın Devlet ve Kamu Yönetimi Yapısı, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22:4, 2017, 1189-1201.
USTAOĞLU, Bilge, Yunanistan'da Panhellenik Sosyalist Hareketin (PASOK) Kuruluşu, Gelişimi ve Dış Politikası (Andreas Papandreou Dönemi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2020.
Arşiv Kaynakları
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Arşivi

İnternet Kaynakları

https://flight.com.gr/dendias-eab-tha-epoptevetai-kai-pali-apo-to-ypetha, (Son Erişim Tarihi: 15.05.2024)
https://newpost.gr/eidiseis/ta-heron-kleidonoyn-to-aigaio-apo-tis-prokliseis-ton-toyrkon-sto-ormitirio-tis-skyroy-dipla-sta-mahitika-epifylakis/, (Son Erişim Tarihi: 17.04.2024)
https://www.amnesty.org/fr/wp-content/uploads/2021/06/eur250031999en.pdf, (Son Erişim Tarihi: 11.03.2024)
https://www.diamantisgiannis.gr/news/proslipseis-1700-epop-dimosieythikan-se-fek-4-neesprokiryxeis-gia-sx-pn-pa-nom-prosonta(Son Erişim Tarihi: 11.03.2024)
https://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3257_04.htm. (Son Erişim Tarihi: 18.03.2024)
https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/security/20171208STO89939/pesco-eu-countries-sign-off-on-plan-for-closer-defence-cooperation. (Son Erişim Tarihi: 28.04.2024)
https://www.gdaee.mil.gr/wp-content/uploads/2021/09/%CE%9D-3433-2006.pdf, (Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)

https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce-6a27c8/001-156%20 (Son Erişim Tarihi: 09.03.2024)
https://www.kathimerini.gr/society/561347239/eidikes-dynameis-allazoyn-selida-i-k-paroysia-zei-ti-nea-domi-tous/ (Son Erişim Tarihi: 17.04.2024)
https://www.kathimerini.gr/society/561498499/patriot-anachorei-gia-saoydiki-aravia-i-ellini-ki-pyrovolarchia-(Son Erişim Tarihi: 20.05.2024)
https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/215828/nomos-2292-1995, (Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)
https://www.militaire.gr/salos-me-tis-paraitiseis-kai-tin-apaxiosi-toy-prosopikoy-ton-enoplon-dynameon-exigiseis-zita-kai-to-pasok-kinal/, (Son Erişim Tarihi: 03.03.2024)
https://www.mod.mil.gr/dioikitiki-organosi/ (Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)
https://www.mod.mil.gr/synantisi-ypoyrgoy-ethnikis-amynas-n-dendia-elsinki-ton-ypoyrgo-amynas/(erişim tarihi:12.04.2024)
https://www.mod.mil.gr/synenteyxi-ypoyrgoy-ethnikis-amynas-nikoy-dendia-stin-efimerida-nay-temporiki-ston/, (Son Erişim Tarihi: 11.04.2024)
https://www.mod.mil.gr/synenteyxi-ypoyrgoy-ethnikis-amynas-nikoy-dendia-stin-efimerida-nay-temporiki-ston/(Son Erişim Tarihi: 25.05.2024)
https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_216897.htm (Son Erişim Tarihi: 11.04.2024)
https://www.operationirini.eu/(Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)
https://www.stratologia.gr/el/content/%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82-342120055, (Son Erişim Tarihi: 09.03.2024)
ÖZSÜER, Esra Eleftherios Kyriakos Venizelos (1864-1936), *Atatürk Ansiklopedisi,* https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/eleftherios-kyriakos-venizelos-1864-1936/?pdf=3275 (erişim tarihi 17.02.2024)
ÖZSÜER, Esra Kral Konstantin (I. Konstantin) (1868-1922), *Atatürk Ansiklopedisi,* https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/kral-konstantin-i-konstantin-1868-1922/?pdf=3903 (erişim tarihi 28.02.2024)
www.ellinikos-stratos.com/plirofories/vasiki.asp (Son Erişim Tarihi: 11.03.2024)
www.mod.mil.gr/dioikitiki-organosi, (Son Erişim Tarihi: 05.04.2024)